

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแหล่งสารสนเทศต่างๆ ในรูปของเอกสารตำรา ข้อมูลข่าวสาร วารสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นประโยชน์ในการวิจัยเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ
2. แนวคิด ทฤษฎี และหลักการของการจัดการศึกษาปฐมวัย
3. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาปฐมวัย
4. การจัดการศึกษาของโรงเรียนต้นติวเตอร์
5. การจัดการศึกษาของแผนกอนุบาลโรงเรียนต้นติวเตอร์
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ความหมายและความสำคัญของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Satisfaction ได้มีนักวิชาการหลายคน ได้ศึกษาและให้ความหมายไว้ต่างๆ กัน ดังนี้

สุพจน์ สรรารายณ์ (2548 : 10) กล่าวถึงความพึงพอใจจะมีความหมายในด้านความรู้สึกและเจตนาที่ดีของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมที่กำลังปฏิบัติอยู่ อันมีผลสืบเนื่องจากองค์ประกอบหรือปัจจัยต่างๆ ในการปฏิบัติงาน เช่น ลักษณะงาน สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ประโยชน์ตอบแทนและอื่นๆ ถ้าองค์ประกอบต่างๆ สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลได้เหมาะสม ก็จะมีผลทำให้เกิดความพึงพอใจ บุคคลจะมีความพึงพอใจมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความต้องการของบุคคลและองค์ประกอบที่เป็นสิ่งจูงใจที่มีอยู่ในงานนั้นด้วย

สมยศ นาวิการ (2533 : 222-224) กล่าวถึงความพึงพอใจในการทำงานคือ ความรู้สึกที่ดีโดยส่วนรวมของคนต่องานของพวกเขา เมื่อเราพูดว่าคนมีความพึงพอใจในงานสูงเราจะหมายถึงสิ่งที่คนชอบและให้คุณค่ากับงานของเขาสูงและมีความรู้สึกดีต่องานของเขาด้วย

วิชัย โสสุวรรณจินดา (2535 : 111) กล่าวว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน คือ ภาวะการมีอารมณ์ในทางบวกที่เกิดขึ้นจากการประเมินประสบการณ์ในงานของบุคคล ความพอใจในการปฏิบัติงานจะส่งผลถึงขวัญของบุคคล อันเป็นพลังผลักดันต่อการทำงานในอนาคต

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2541 : 24) กล่าวว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคคลเป็นทัศนคติความพึงพอใจ หรือไม่พึงพอใจ หรือเป็นความแตกต่างระหว่างรางวัลของแรงงานที่ได้รับ และจำนวนรางวัลที่เขาเชื่อว่าเขาควรจะได้รับ บุคคลที่เกิดความพึงพอใจจะมีผลผลิตมากกว่าบุคคลที่ไม่พึงพอใจ และยังเกี่ยวข้องกับการขาดเงิน หรือการลาออกจากงานด้วยจึงอาจกล่าวได้ว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานจะสะท้อนถึงทัศนคติมากกว่าพฤติกรรม

พิน กงพูล (2529 : 21) กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจในงาน หมายถึง ความรู้สึกชอบยินดี พึงพอใจ หรือทัศนคติที่ดี ของบุคคลที่มีต่องานที่เขาปฏิบัติ ความพึงพอใจในงานเกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งในด้านวัตถุและจิตใจ

กิติมา ปรีดีติลล (2529 : 321) กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความรู้สึกที่ชอบหรือพอใจที่มีต่อองค์ประกอบและสิ่งจูงใจในด้านต่างๆ ของงานและผู้ปฏิบัติงาน นั้น ได้รับการตอบสนองความต้องการของเขาได้

ชรัณี เคนจินดา (2530 : 32) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ความรู้สึกพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนองหรือบรรลุจุดมุ่งหมายในระดับหนึ่ง ความรู้สึกดังกล่าวจะลดลงหรือไม่เกิดขึ้น หากความต้องการหรือจุดมุ่งหมายนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2522 : 127) กล่าวว่า เมื่อบุคคลมีความต้องการเกิดขึ้น ความต้องการนั้นจะส่งผลให้เกิดแรงขับ ซึ่งหมายถึงความต้องการนั้นเริ่มมีทิศทางและผลักดันให้ร่างกายมีปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อไปสู่เป้าหมายนั้น และเมื่อความต้องการนำไปสู่ความปรารถนา บุคคลก็จะเกิดความพึงพอใจ

หลุย จำปาเทศ (2533 : 64) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึงความต้องการได้บรรลุเป้าหมาย พฤติกรรมที่แสดงออกมาก็จะมีความสุข สังเกตได้จากสายตา คำพูดและการแสดงออก

วิมลสิทธิ์ หริยางกูร (2526 : 49) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นการให้ค่าความรู้สึกของคนเราที่สัมพันธ์กับโลกทัศน์ที่เกี่ยวกับความหมายของสภาพแวดล้อม ค่าความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสภาพแวดล้อมจะแตกต่างกัน เช่น ความรู้สึกดี - เลว พอใจ - ไม่พอใจ สนใจ - ไม่สนใจ เป็นต้น

ปริยาพร วงษ์อนุตรโรจน์ (2535 : 143) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึก
รวมของบุคคลที่มีต่อการทำงานในทางบวก เป็นความสุขของบุคคลที่เกิดจากการปฏิบัติงานและ
ได้รับผลตอบแทน คือ ผลที่เป็นความพึงพอใจที่ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกกระตือรือร้น มีความ
มุ่งมั่นที่จะทำงานมีขวัญกำลังใจ สิ่งเหล่านี้มีผลต่อความสำเร็จและเป็นเป้าหมายขององค์การ

จากความหมายของความพึงพอใจดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าความพึงพอใจคือความรู้สึก
ที่ดี ทัศนคติในด้านบวก และมีเจตคติที่ดีของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในที่นี้คือผู้ปกครอง
นักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนต้นติวัตร ในงาน 4 ด้าน คืองานวิชาการ
งานบุคคล งานบริหารงานทั่วไป และงานธุรการและการเงิน

แนวคิด ทฤษฎี หลักการของการจัดการศึกษาปฐมวัย

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัยของนักการศึกษาที่สำคัญ

แนวคิดหรือความเชื่อเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา ระดับ
ก่อนวัยเรียนว่า การศึกษาจะสามารถนำพาผู้เรียน ไปในทิศทางเดียวกันได้ จำเป็นต้องมีแนวคิด
ความเชื่อหรือปรัชญาเป็นเครื่องกำหนดความมุ่งหมาย ตลอดจนการจัดการหลักสูตรและการเรียน

ปรัชญาหรือความมุ่งหมายในระดับชาติจะสูงส่งเพียงใด หากครูไม่สามารถปฏิบัติให้
สอดคล้องในการสอนของตนแล้ว ปรัชญาและความมุ่งหมายนั้นก็ไร้ผล ดังนั้นปรัชญาจึงมี
ความสำคัญต่อการเป็นครูด้วย ครูปฐมวัยควรศึกษาปรัชญา หรือแนวคิดที่ใช้เป็นหลักในการจัด
การปฐมวัยศึกษาไว้เป็นแนวในการสอน แนวคิดของนักการศึกษาที่สำคัญมีดังนี้ (สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2526 : 71-80)

ความสนใจในเรื่องการศึกษาปฐมวัยเป็นเรื่องที่มีผู้ให้ความสนใจ มาตั้งแต่กลาง
คริสต์ศตวรรษที่ 16 ในช่วงระยะเวลา 300 ปีมานี้ ความคิดในเรื่องการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียนได้
เริ่มมีขึ้น โดยมีบุคคลที่มีความคิดริเริ่มในประเทศต่างๆ ได้วางรากฐานของการจัดการศึกษา
ในระดับนี้ โดยเล็งเห็นถึงความสำคัญของเด็ก อาศัยความเข้าใจในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของ
เด็กเป็นปัจจัยสำคัญ บุคคลที่ควรกล่าวถึงในวงการศึกษาก่อนวัยเรียนรุ่นแรกๆ ได้แก่
โคเมนีอุส รุสโซ เฟรเดอริค เปสตาลอสซี่ และคิวอี้ ผู้ริเริ่มที่กล่าวนี้ได้วางแนวคิดทางการเรียนรู้
ของเด็กตั้งแต่แรกเกิด การให้ความรู้แก่มารดาในระยะตั้งครรภ์ การจัดกิจกรรมและบทเรียนง่ายๆ
เช่น การให้เด็กรู้จักสิ่งแวดล้อม ได้แก่ พืช สัตว์ ร่างกาย เป็นต้น การเรียนรู้ของเด็กในระยะนี้
จะต้องไม่ให้เป็นในลักษณะของการบีบบังคับซึ่งเป็นการทำลายธรรมชาติของเด็กการจัดกิจกรรมเพื่อ
ส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายการให้เด็กมีโอกาสเล่น และสำรวจสิ่งแวดล้อมเพื่อให้มีประสบการณ์
ตรง การให้ความรักและเอาใจใส่ต่อเด็ก

แนวความคิดของนักการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ล้วนมีคุณค่าในการนำมาเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาแก่เด็กก่อนวัยเรียน สิ่งที่มีนัยสำคัญที่มีความสอดคล้องกันในหลักการที่จะสนองความต้องการของเด็กในวัยนี้ และเน้นถึงการให้อิสระเด็กได้แสดงออกตามธรรมชาติ โดยเฉพาะแนวความคิดของคิ้วี่ ซึ่งเน้นถึงการชี้เด็กเป็นศูนย์กลาง ให้เด็กได้มีบทบาทสำคัญในการเรียน ได้นำมาเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาปัจจุบัน รวมทั้งแนวคิดของรูสโซ ที่ถือว่าเด็กคือผ้าขาวที่บริสุทธิ์ ผู้ใหญ่มีหน้าที่แต้มสีต่างๆ ให้สวยงาม การกระทำของเด็กที่แสดงออกจึงเป็นสิ่งที่เกิดโดยธรรมชาติ และมีสาเหตุมาจากการหล่อหลอมของผู้ใหญ่ จึงไม่ควรมองเด็กในแง่ร้าย แนวคิดดังกล่าวนี้มีส่วนสนับสนุนทฤษฎีและธรรมชาติของเด็กซึ่งนักจิตวิทยาหลายท่านได้ศึกษาค้นคว้าไว้ (จันทร์เพ็ญ กาญจนวิทย์ 2528 : 33-48)

เด็กปฐมวัย เป็นคำที่เราใช้เรียกเด็กตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงหกปี ซึ่งอยู่ในวัยที่คุณภาพของชีวิตทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญากำลังเริ่มต้นพัฒนาอย่างเต็มที่ ซึ่งคณะกรรมการดำเนินการวิจัย “การจัดบริการศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2522 :8) ได้ระบุเอาไว้ในรายงานผลการวิจัยดังกล่าวว่า “เด็กปฐมวัย” หมายถึง

1. เด็กที่อยู่ในศูนย์โภชนาการเด็ก หรือสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน หรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือที่เรียกว่า ศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน
2. เด็กที่เรียนในชั้นอนุบาลหนึ่งและสอง ในโรงเรียนอนุบาลของรัฐบาลและเอกชน รวมทั้งเด็กที่เรียนในชั้นอนุบาลหนึ่งและสอง ในโรงเรียนอื่นใดที่เปิดชั้นอนุบาลหนึ่งและสอง หรือชั้นเด็กเล็กเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน ซึ่งโดยทั่วไปเด็กจะมีอายุประมาณ 3-6 ปี

การจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี ซึ่งการจัดการศึกษาดังกล่าวจะมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากระดับอื่นๆ ทั้งนี้เพราะเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่สำคัญต่อการวางรากฐานบุคลิกภาพ และการพัฒนาทางสมองการจัดการศึกษาสำหรับเด็กในวัยนี้มีชื่อเรียกต่างกันไปหลายชื่อ ซึ่งแต่ละ โปรแกรมก็มีวิธีการและลักษณะในการจัดกิจกรรมซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยพัฒนาเด็กในรูปแบบต่างๆ กัน

การจัดการศึกษาปฐมวัยควรมีส่วนช่วยให้เด็กเกิดพัฒนาการและการเรียนรู้อย่างเต็มที่ซึ่งแนวคิดในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กในวัยนี้ทุกรูปแบบควรมีส่วนสำคัญต่างๆ ดังที่มาสโซเกลีย (สุพจน์ สรนารายณ์ 2548 : 15 ; อ้างอิงมาจาก Massoglia 1977 : 3-4) กล่าวไว้ดังนี้

1. เป็นการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทุกด้าน นับตั้งแต่แรกเกิดจนเริ่มเข้าเรียนในระบบโรงเรียน
2. วางพื้นฐานทางสุขภาพอนามัยให้เด็กตั้งแต่ต้น รวมทั้งเด็กที่มีข้อบกพร่องต่างๆ
3. สิ่งแวดล้อมทางบ้านควรมีส่วนช่วยให้เด็กเจริญเติบโต และพัฒนาในทุกๆ ด้าน

4. พ่อแม่ควรเป็นครูคนแรกที่มีความสำคัญต่อลูก

5. อิทธิพลจากทางบ้านควรมีผลต่อกระบวนการในการพัฒนาเด็ก

ในอดีตที่ผ่านมา ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาในเด็กวัยนี้ แต่ในระยะหลังๆ นักการศึกษาและนักจิตวิทยา รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญในวงการต่างๆ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาและนักจิตวิทยา รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญในวงการต่างๆ ได้ เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กในวัยนี้มากขึ้น ทั้งนี้เพราะจากการค้นคว้าและวิจัยพบว่า การปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยมและบุคลิกภาพ รวมทั้งการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็กจะทำให้ได้ผลที่สุดในช่วงนี้ซึ่งเป็นวัยต้นของชีวิต ดังที่ เบญจามิน บลูม (สุพจน์ สรณารายณ์ 2548 : 18 ; อ้างอิงมาจาก Benjamin Bloom 1971 : 15) กล่าวว่าร้อยละ 50 ของสติปัญญาของมนุษย์จะเริ่มพัฒนาขึ้นในช่วง 4 ปีแรกของชีวิต และอีกร้อยละ 30 จะพัฒนาขึ้นในช่วงต่อไป ดังนั้น ควรจะพิจารณาถึงหลักสูตรและวิธีการที่เหมาะสมในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กในวัยนี้

ความสำคัญของการจัดการศึกษาของเด็กระดับปฐมวัย

เบญจา แสงมะลิ (2529 : 25) ได้กล่าวไว้ว่าทุกยุคทุกสมัยเด็กเล็กๆ จะได้รับการเลี้ยงดูอย่างทะนุถนอมเสมอมา โดยที่ผู้ใหญ่จะเข้าใจหลักการการศึกษา สิ่งผู้ใหญ่ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ปรารถนาสำหรับลูกหลานก็คือ อยากให้เด็กเติบโตเป็นคนดี มีเงินทองทั้งลาภยศ สรรเสริญ แต่สิ่งที่จะทำให้เด็กถึงจุดปรารถนาของผู้ใหญ่นั้น การปลูกฝัง อบรมเด็คนั้น จะต้องประกอบด้วยขั้นตอน หลักการที่ละเอียดอ่อน สามารถเข้าถึงจิตใจของเด็ก

คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมและเลี้ยงดูเด็ก ได้รายงานถึง “ภาวะวิกฤตของชีวิตเด็ก : ปัญหาที่ยังไม่สายเกินแก้” สรุปได้ดังนี้

ปัญหาความเสี่ยงของเด็กไทย ด้านสุขภาพอนามัยที่เกิดจากการรับสารอาหารไม่เพียงพอ ด้านสติปัญญาและการรู้คิดต่ำกว่าในระดับการพัฒนาการ ในการรู้คิดด้านคุณธรรม จริยธรรม ทำตามผู้อื่นมากกว่าการมีหลักคุณธรรมของตนเอง และมีค่านิยมทางวัตถุ ด้านส่วสุขภาพและสิทธิขั้นพื้นฐานนั้นเด็กจะถูกทอดทิ้ง เกิดปัญหาเด็กเร่ร่อน เด็กพิการ เป็นต้น

พัฒนา ชัชพงษ์ (2532 : 112) ได้กล่าวย้ำให้เห็นความสำคัญของเด็กปฐมวัยไว้อีกว่าวัยของเด็กที่เรียนในระดับปฐมวัย อายุ 3-6 ขวบ นั้น เป็นช่วงระยะที่สำคัญของชีวิต ทั้งนี้เพราะร้อยละ 70-80 ของเซลล์สมองของมนุษย์จะเจริญเติบโตและพัฒนาในวัยนี้ ฉะนั้นการได้รับการศึกษาที่ถูกต้อง จึงนับได้ว่าเป็นการกระตุ้น อันจะช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้เด็กได้เจริญเติบโตเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

กล่าวโดยสรุปได้ว่า เด็กปฐมวัย เป็นวัยที่สำคัญที่สุดต่อการเรียนรู้ และการพัฒนาทุกด้านของเด็ก เพราะเป็นที่ยอมรับทางด้านวิชาการแล้วว่าวัยนี้เหมาะสมกับการวางพื้นฐานของ

การพัฒนาทุกด้านให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล ซึ่งพื้นฐานดังกล่าวจะครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ฉะนั้นเด็กที่ไม่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู มีประสบการณ์ที่เหมาะสมจึงเป็นเด็กที่ด้อยโอกาส และมีผลทำให้การเรียนรู้ในระยะต่อไปไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้นการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษา จึงควรมุ่งเน้นให้เด็กได้มีพัฒนาการ ทั้งทางด้าน ร่างกาย สังคม จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญา ครูจึงต้องเข้าใจว่าพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน มีความสำคัญ ไม่น้อยไปกว่ากันและมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่ว่า การส่งเสริมหรือสกัดกั้นพัฒนาการด้านใดด้านหนึ่ง ย่อมทำให้เกิดผลดีหรือผลกระทบต่อพัฒนาการด้านอื่นๆ ด้วย

หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาปฐมวัยในปัจจุบันมีรูปแบบแตกต่างกันไปหลายรูปแบบ ซึ่งขึ้นอยู่กับพื้นฐานความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก และจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กวัยนี้ ดังที่ (อุคมลักษณ์ กุลพิจิตร 2531 : 157) ได้เสนอความคิดเห็นเรื่องการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยไว้ว่า ในปัจจุบันนี้มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ค่อนข้าง แตกต่างกันตั้งแต่แนวการจัดการชนิดที่มีแบบแผนชัดเจน บรรยายากการเรียนการสอนที่ค่อนข้าง ไปจนถึงแนวการจัดการเรียนการสอนที่ไม่มีหลักสูตรแน่นอน มีบรรยากาศที่ปล่อยปละเป็นอิสระ อย่างไรก็ตามครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กวัยนี้ ย่อมจะต้องมีความเข้าใจธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กก่อน เพื่อเป็นพื้นฐานของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็ก เนื่องจากเด็กอยู่ในช่วงวัยที่เรียนรู้ ด้วยการกระทำจากประสบการณ์ตรง ที่ประกอบด้วยสิ่งที่เป็นรูปธรรมง่ายๆ ไปสู่สิ่งที่เป็นรูปธรรมยากๆ และไปสู่สิ่งที่เป็นนามธรรมในที่สุด เด็กมีความอยากรู้ อยากเห็น อยากทดลอง และสำรวจสิ่งใหม่ๆ รอบตัวอยู่เสมอ ขณะเดียวกันก็มีการพัฒนาไปตามวุฒิภาวะหรือศักยภาพของเด็กแต่ละคน และ (พัฒนา ชัชพงษ์ 2532 : 113) ได้กล่าวไว้อีกว่า การพัฒนาเด็กให้เป็นคนเก่งและเป็นคนดีตามที่พ่อแม่และครูต้องการ มิใช่เพียงแต่จะสอนให้เรียนเก่ง ท่องเก่ง จำเก่งเพียงอย่างเดียว แต่เด็กจะต้องได้รับการส่งเสริมอย่างเหมาะสมและให้มีความสามารถหลายด้าน เด็กจะต้องมีสุขภาพจิตที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถเชิงวิจิตรศิลป์อีกด้วย ฉะนั้นการปฐมวัยศึกษาจึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก นอกจากนี้ วรรณาท รักสกุลไทย (2531 : 170) ได้เสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมอีกว่าปัจจุบันถึงแม้จะได้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยไปมากแล้วก็ตาม แต่จะเห็นได้ว่าสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยทั่วไป ยังไม่สนองจุดมุ่งหมายที่ว่าเพื่อการพัฒนาทุกด้านของเด็กทั้งทางร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา โดยมุ่งเน้นเฉพาะด้านสติปัญญาอย่างเดียว ทั้งนี้เพราะการเข้าใจผิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็ก และการใช้เกณฑ์มาตรฐานของผู้ใหญ่เป็นตัวกำหนดหลักสูตร และกดดันให้เด็กเร่งเรียนในหลายๆ เรื่องที่เขายังไม่พร้อม โดยเฉพาะการเน้น

ในเด็ก ฝึกฝนวิชาทักษะจากการทำแบบฝึกหัดในกระดาษ ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 6 ขวบ อย่างยิ่ง นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2533

: 3-7) ได้กล่าวว่หลักการจัดการปฐมวัยที่ดี ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 10 ประการคือ

1. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรกับเด็ก พัฒนาการทุกด้านของเด็ก คือ ด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน ซึ่งพัฒนาได้จากการที่ผู้ใหญ่ให้การส่งเสริมสนับสนุนและให้คำแนะนำในทางที่ดี เหมาะสำหรับเด็กแต่ละคน นอกจากนั้นเด็กจะพัฒนาทางด้านสังคม และสติปัญญา ได้จากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเพื่อนกับตนเอง

2. หลักสูตรแนวการจัดการประสบการณ์ หลักสูตรไม่ได้เป็นเพียงเป้าหมายของการจัดการเรียนการสอน หรือการกำหนดแผนการจัดกิจกรรมเท่านั้น หากยังรวมถึงตารางกิจกรรมประจำวัน การใช้สื่อและอุปกรณ์ การเปลี่ยนกิจกรรมหนึ่งไปสู่อีกกิจกรรมหนึ่ง การใช้กิจกรรมประจำวันกับเด็กควรใช้หลักที่ว่าเด็กเรียนรู้จากการกระทำของตัวเอง และจากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมซึ่งเป็นการพัฒนาการความคิดรวบยอดให้แก่เด็ก

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรกับผู้ปกครอง เด็กมีความผูกพันและเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว โรงเรียนจึงควรให้ความสำคัญแก่ครอบครัวของเด็กด้วย จึงจะสามารถจัดการศึกษาที่สนองความต้องการของเด็กได้อย่างเหมาะสม โรงเรียนควรพัฒนาหาวิธีการทำงานร่วมกับผู้ปกครองให้มีประสิทธิภาพ การติดต่อสื่อสารระหว่างบ้านกับโรงเรียน ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่าผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อชีวิตของเด็กเป็นอันดับแรก

4. คุณสมบัติของบุคลากรและการพัฒนาบุคลากร คุณภาพของบุคลากรเป็นสิ่งสำคัญที่สุดต่อคุณภาพของหลักสูตรปฐมวัยศึกษา เพราะการฝึกอบรมบุคลากรเรื่องการพัฒนาเด็กหรือการศึกษาปฐมวัย มีความสัมพันธ์กับผลที่เกิดขึ้นแก่เด็ก ทำให้เด็กมีความสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ขึ้นและพัฒนาทางภาษาและสติปัญญาดีขึ้น

5. การบริหารงาน วิธีการบริหารงานโรงเรียน จะมีผลกระทบต่อการจัดกิจกรรมในโรงเรียนในทุกเรื่อง การบริหารที่มีประสิทธิภาพจะสร้างสรรค์ให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการดูแลเด็กให้มีคุณภาพดี การบริหารที่มีประสิทธิภาพรวมถึงการสื่อสารที่ดีมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน มีความมั่นคงทางการเงินและให้ความสนใจต่อความต้องการและสภาพการทำงานของบุคลากร

6. บุคลากร สิ่งสำคัญที่จะกำหนดคุณภาพของโรงเรียนประการหนึ่ง คือ การจัดหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรซึ่งควรคำนึงถึงความรู้ความสามารถและอัตราส่วนที่เหมาะสมซึ่งจะมีผลต่อการดูแลเด็ก เพราะบุคลากรที่รับผิดชอบเด็กจำนวนน้อยจะมีผลดีต่อพัฒนาการของเด็ก เช่น

ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรกับเด็ก ลดความก้าวร้าวและทำให้เด็กมีความร่วมมือกันมากขึ้น

7. การจัดสภาพแวดล้อม สิ่งแวดล้อมทางกายภาพมีผลต่อพฤติกรรมและพัฒนาการทั้งของเด็กและผู้ใหญ่ การจัดพื้นที่และสื่ออย่างมีคุณภาพมีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของเด็กและปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรกับเด็ก ขนาดของพื้นที่ การจัดการ และการใช้พื้นที่ทั้งในและนอกอาคารจำเป็นต้องมีการประเมิน

8. สุขอนามัยและความปลอดภัย การจัดการสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย และถูกสุขอนามัยเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง การวางแผนหลักสูตรที่ดี หรือปฏิสัมพันธ์ทางบวกระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ ไม่สามารถทดแทนสิ่งแวดล้อมที่เป็นอันตรายต่อเด็กได้ โรงเรียนปฐมวัย ที่มีคุณภาพต้องมุ่งป้องกันการเจ็บป่วยหรืออุบัติเหตุ และเตรียมการสำหรับเหตุฉุกเฉินที่อาจเกิดขึ้น ตลอดจนให้การศึกษาในด้านการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับสุขอนามัยและความปลอดภัย

9. อาหารและการบริการ เด็กต้องได้รับอาหารที่เพียงพอ และได้รับการเรียนรู้เกี่ยวกับนิสัยในการกินอาหารที่ถูกต้อง อาหารและของว่างในแต่ละวันจะต้องมีปริมาณและคุณภาพตามหลักโภชนาการ

10. การประเมินผล การประเมินผลอย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบ เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อปรับปรุงและรักษาระดับคุณภาพของโรงเรียน การประเมินผลจึงขึ้นอยู่กับเป้าหมายและความต้องการที่จะชี้จุดเด่น จุดด้อย ตามองค์ประกอบของหลักการการจัดการปฐมวัยศึกษาที่ดี

การจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษา

การดำเนินงานเพื่อจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาเป็นเรื่องยากและละเอียดอ่อน เพราะเป็นการดำเนินงานเพื่อจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่ยังช่วยตัวเองไม่ได้ แต่อยู่ในช่วงวัยทองของชีวิตที่กำลังเรียนรู้โลกกว้าง และพร้อมที่จะรับรู้ สะสม ประสบการณ์ทุกอย่างจากสิ่งแวดล้อมที่พบเห็น (โสภิตอนงค์ บุญช่วย 2530 : 21) การดำเนินงานจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนในการวิจัยครั้งนี้จะนำเสนอเพียง 4 ด้านคือ

1. ด้านงานวิชาการ การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษาปฐมวัย งานนี้หมายถึง การจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมเด็กให้พัฒนาทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาไปพร้อมๆ กัน ซึ่งการจัดนั้นๆ จะต้องครอบคลุมถึงการศึกษหลักสูตรหรือแนวการจัดการประสบการณ์ การนำแผนการสอนไปใช้จัดหาและผลิตสื่อการจัดสภาพแวดล้อม การจัดการรายกิจกรรมประจำวัน การนิเทศ และการประเมินความพร้อมซึ่งจะมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 หลักสูตรหรือแนวการจัดการประสบการณ์ หลักสูตรสำหรับเด็กระดับนี้ไม่ได้ใช้ชื่อว่า "หลักสูตร" แต่ใช้คำอื่นแทน ทั้งนี้เนื่องจากความแตกต่างจากระดับประถมคือ ไม่มีการบังคับ

ในเรื่องเวลาเรียนว่าจะต้องครบถ้วนประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งมีจุดมุ่งหมายแตกต่างกัน เนื่องจากหลักสูตรประถมศึกษานั้นถือว่าเป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐานให้คงสภาพอ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณได้ ประกอบอาชีพตามควรแก่วัยและความสามารถได้ แต่ในระดับปฐมวัยนั้นเป็นการพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมครบทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา นอกจากนี้ยังเป็นการปูพื้นฐานเพื่อเรียนในระดับประถมศึกษาต่อไป ด้วยเหตุดังกล่าว จึงไม่ได้ใช้คำว่า “หลักสูตร” แต่มีการเรียกชื่อต่างๆ กันไป เช่น

(1) “แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 พุทธศักราช 2422” สำหรับเด็ก 1-5 ขวบ จัดทำโดยหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

(2) “แนวการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก” สำหรับเด็ก 4 ขวบ เรียนเพียงปีเดียว ก่อนขึ้นเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จัดทำโดยหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

(3) “การจัดเกณฑ์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน” สำหรับเด็ก 3-4 ขวบ จัดทำโดยกองพัฒนาสตรีและเด็ก กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานอื่นอีกที่จัดทำหลักสูตรขึ้น ใช้เป็นของตนเอง แต่มิได้พิมพ์เป็นรูปเล่มและเผยแพร่ ขณะนี้หลักสูตรที่ใช้กันเป็นแนวทางอย่างแพร่หลาย ได้แก่ แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 และชั้นเด็กเล็กนั่นเอง

1.2 การนำแผนการจัดประสบการณ์ไปใช้ แผนการสอนเป็นแนวทางที่จะสอนหรือจัดกิจกรรมให้แก่เด็ก โดยทั่วไปแผนการสอนจะครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ โนมติ หรือแนวคิด เนื้อหา กิจกรรม อุปกรณ์ การประเมินผล เนื่องจากถือกันว่าการจัดประสบการณ์แก่เด็ก ระดับนี้จะไม่เป็นการสอนหนังสือ แต่เป็นการเตรียมพร้อมให้ จึงมักไม่เรียกว่า “แผนการสอน” แต่ใช้ชื่อต่างๆ กันไป เช่น

(1) “แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 และ 2” จัดทำโดยหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

(2) “แนวการจัดกิจกรรมสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก” จัดทำโดยกองพัฒนาสตรีและเด็ก กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

จะเห็นได้ว่า แผนการสอนก็คือการนำเอา “แนวการจัดประสบการณ์” หรือ “การจัดเกณฑ์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน” มาจัดทำนั่นเอง จะต่างจากแผนการสอนของระดับประถมที่เห็นได้ชัดเจนก็คือ จะจัดในรูปของกิจกรรมที่ผสมผสานหลายๆ วิชาเข้าด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นวิชาใดๆ ดังเช่น ระดับประถมศึกษา

1.3 การจัดหาและการผลิตสื่อ สื่อสำหรับการศึกษาระดับนี้หากจะกำหนดตามลักษณะการใช้งานแล้วอาจแบ่งได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

1.3.1 สื่อสำหรับการสอนของครู สื่อประเภทนี้จัดทำมาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ หลักสูตรวิธีการสอน กิจกรรม ตลอดจนความเข้าใจในเด็ก สื่อประเภทนี้ได้แก่ คู่มือครู หนังสือ เทป ภาพยนตร์ เป็นต้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) คู่มือครูในที่นี้เป็นคำแนะนำในการใช้แผนการจัดประสบการณ์แก่เด็ก เป็นเรื่องน่ารู้เกี่ยวกับสิ่งที่จะใช้สอนเด็ก เช่น มด ผีเสื้อ แมว นก วันสารทไทย ฯลฯ

(2) หนังสือ หนังสือบางชนิดจะเป็นประโยชน์ที่ครูนำไปใช้แก่เด็ก เช่น คำประพันธ์ที่เหมาะสมกับเด็ก มีการใช้คำที่ง่ายเหมาะสมกับเด็กในวัยนี้ หรือเพลงสำหรับเด็กๆ ที่ครูอาจนำไปสอนเด็ก อาจเป็นนิทานที่ครูใช้เล่าให้เด็กๆ ฟัง

(3) เทป นอกจากจะเป็นเทปเพลงหรือนิทานสำเร็จรูปที่ครูอาจนำมาใช้สอนเด็กได้แล้ว เทปอาจมีเนื้อหาสาระที่ครูจะใช้พัฒนาตัวครูได้ด้วย

(4) ภาพยนตร์ เนื้อหาสาระเกี่ยวกับวิธีสอน แนะนำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ครู เช่น การสร้างสื่อการสอน การจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก

สื่อประเภทนี้ บางอย่างสถานศึกษาอาจจัดหามาโดยการซื้อ เช่น เทปเสียง (แถบเสียง) เทปวีดีโอ หรือภาพทัศน์ ภาพยนตร์ แต่บางอย่างก็อาจผลิตได้เช่นกัน เช่น การจัดทำคู่มือ เช่น การรวบรวมเนื้อหาสำหรับครูใช้ประกอบการสอนต่อไป

สื่อสำหรับประกอบบทเรียนในการสอนเด็กเล็กนั้น การจะเร้าให้เด็กมีความสนใจในสิ่งที่ครูจะสอน ควรใช้สื่อเข้าช่วยจะทำให้การเรียนรู้มีชีวิตชีวาที่น่าสนใจยิ่งขึ้นด้วย เช่น ครูสอนเรื่องวันลอยกระทง ครูก็นำเอากระทงมาให้เด็กดูเพื่อนำเข้าสู่บทเรียน หรือถ้าหากเป็นการเรียนถึงชีวิตของกบ ครูก็อาจนำลูกอ๊อดมาให้เด็กได้เลี้ยงจนกว่าจะเจริญเติบโตขึ้นเรื่อยๆ หากจะค่อยๆ หดเข้าไปจนกลายเป็นกบที่สมบูรณ์ขึ้นมาอยู่เหนือน้ำได้ สื่อประเภทนี้อาจแบ่งได้ 2 ประเภทคือ

(1) สื่อที่ได้มาโดยการจัดหา เช่น สิ่งที่มีตามธรรมชาติ เช่น พืช สัตว์ ไม้ เหล็ก หิน ดิน ทราย เป็นต้น

(2) เป็นสื่อที่ได้มาโดยการประดิษฐ์ อาจเป็นหุ่นประเภทต่างๆ เช่น ตุ๊กตา ตุ๊กตา ดุงพลาสติก หุ่นดุงกระดาษ เกมการศึกษา เป็นต้น

สื่อสำหรับจัดสภาพแวดล้อมให้เด็ก ที่เล่นที่จัดให้กับเด็กปฐมวัยนั้นมีความสำคัญมาก จัดได้เหมาะสมก็จะช่วยให้เด็กได้พัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา สื่อเหล่านี้ได้แก่อะไรบางอย่าง ซึ่งสื่อเหล่านี้ อาจได้มา 2 ทางคือ โดยการจัดหาทางหนึ่งและโดยการผลิตอีกทางหนึ่ง ดังจะเห็นได้จากตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 สื่อที่ใช้จัดมุมความสนใจของเด็ก

สถานที่	สื่อที่จัดหา	สื่อที่ผลิต
มุมบ้าน	<ul style="list-style-type: none"> - เสื้อผ้าที่ใช้แล้วนำมาให้เด็กแต่งเล่น - หม้อข้าวหม้อแกง เสื้อ โต๊ะ เก้าอี้ - เพลนอนของเด็ก (ชื่อ) <p style="text-align: center;">ฯลฯ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ตุ๊กตาผ้า - เสื้อผ้าตุ๊กตา - เพลที่ใช้ผ้าผูก 2 หัว <p style="text-align: center;">ฯลฯ</p>
มุมหมอ	<ul style="list-style-type: none"> - เข็มฉีดยา หูฟังของหมอ ขวด - พลาสติกเล็กๆ ขนาดขวดยา เคียง - ทราย - ทรายจำลอง (สำเร็จรูป) <p style="text-align: center;">ฯลฯ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เสื้อคลุมของหมอ พยาบาล - เครื่องตรวจไข้ที่ทำเอง <p style="text-align: center;">ฯลฯ</p>
มุมหนังสือ	<ul style="list-style-type: none"> - หนังสือนิทานสำหรับเด็ก - ภาพสำหรับเด็กดูน้ำ อาจเป็นถ้วย - กระบอก - กรวย 	<ul style="list-style-type: none"> - สมุดภาพที่ทำขึ้นเอง - นำขวดพลาสติกมาตัดครึ่ง - เวลาใช้ก็หงายขึ้น - กรวยสำหรับกรอกน้ำ - เป็นเครื่องเล่นที่ทำขึ้นเองด้วย - ไม้ไผ่ หรือ ไม้อื่นๆ อาจทำเป็น - ที่ปักป้าย ไม้กระดก
เครื่องเล่นสนาม	<ul style="list-style-type: none"> - เครื่องเล่นสำเร็จรูปที่มีขาย 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นเครื่องเล่นที่ทำขึ้นเองด้วย - ไม้ไผ่ หรือ ไม้อื่นๆ อาจทำเป็น - ที่ปักป้าย ไม้กระดก
ผนังห้อง ประตู หรือหน้าต่าง	<ul style="list-style-type: none"> - กระดานป้ายติดผลงานของเด็ก - สัญลักษณ์ ชาติ ศาสนา - พระมหากษัตริย์ - ภาพวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน <p style="text-align: center;">ฯลฯ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - อุปกรณ์ประกอบบทเรียน เช่น - ภาพแสดงจำนวน - สิ่งประดับห้อง เช่น สิ่งแขวน <p style="text-align: center;">ฯลฯ</p>
มุมธรรมชาติหรือมุมวิทยาศาสตร์	<ul style="list-style-type: none"> - เครื่องชั่ง - แวนชขาย - ตัวอย่างพืช - สัตว์ เช่น กบ หนอน ผีเสื้อ - วัสดุต่างๆ เช่น โลหะ เงิน <p style="text-align: center;">ฯลฯ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เครื่องชั่งอย่างง่ายที่ประดิษฐ์ - ขึ้นเอง <p style="text-align: center;">ฯลฯ</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ)

สถานที่	สื่อที่จัดหา	สื่อที่ผลิต
มุมเกมการศึกษา	- เกมการศึกษาที่มีผู้ทำขึ้นสำเร็จรูปแล้ว	- เกมการศึกษาที่ทำขึ้นใช้เอง
มุมแท่งไม้	- แท่งไม้สำเร็จรูปที่มีขายในท้องตลาด	- แท่งไม้ที่เลื่อยตัดเป็นท่อน - วัสดุทดแทนอย่างอื่น เช่น กล่องกระดาษหรือแท่ง พลาสติก
บ้านตุ๊กตาในสนาม	- ตุ๊กตาพลาสติกหรือเซลลูลอยด์ - เครื่องครัว - อ่างซักผ้า ราวตากผ้า ไม้หนีบ - น้ำ	- เสื้อผ้าตุ๊กตา - บ้านตุ๊กตาที่ทำเอง
ป้อทราย	- ที่ตักทรายที่มีขาย - กะลามะพร้าว	- ที่ตักทรายอาจใช้ขวดพลาสติก มาตัดให้เป็นรูปที่ตักทราย

๑๑๑

สื่อต่างๆ ที่กล่าวมานี้เป็นเพียงตัวอย่างที่จะนำไปสู่การที่ผู้บริหารจะดำเนินการจัดหาหรือจัดให้ใคร ใช้อย่างไร ให้เกิดผลดี

1.4 การจัดสภาพแวดล้อม มีความสำคัญต่อเด็กเป็นอันมาก สิ่งแวดล้อมนี้อาจเป็นได้ทั้งคน สถานที่ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ ทั้งนี้เนื่องจากเด็กจะต้องสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา หากสภาพแวดล้อมดีเด็กก็อยู่อย่างมีความสุข โดยเฉพาะเด็กวัยนี้ไม่หยุดนิ่งจะสนใจสิ่งต่างๆ ที่แวดล้อมอยู่ตลอดเวลา ฉะนั้นหากสิ่งแวดล้อมเอื้อต่อการที่จะช่วยให้เด็กเรียนรู้หรือปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ ก็จะเป็นคั้งนั้น แต่ในทางตรงกันข้ามหากเด็กได้อยู่ท่ามกลางความขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ ไม่มีของเล่นที่เหมาะสมให้แก่เด็กเล่น เด็กก็จะไม่พัฒนาครบทั้ง 4 ด้าน ด้วยเหตุนี้ตามสถานศึกษาปฐมวัยจึงจำเป็นต้องจัดที่เล่นและที่จะทำกิจกรรมเด็กทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

1.5 การจัดตารางกิจกรรมประจำวัน ได้แก่ การจัดตารางสอนนั่นเอง การจัดตารางกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็กวัยนี้จะต่างจากการจัดตารางเรียนของเด็กประถมศึกษา ด้วยเหตุผลที่ว่ามีความมุ่งหมายแตกต่างกันโดยในระดับก่อนประถมศึกษามุ่งการเรียนเนื้อหาวิชาไปพื้นฐานให้เด็กได้พัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม ไปพร้อมๆ กับสติปัญญามากกว่า

1.6 การนิเทศการศึกษา การนิเทศการศึกษาหมายความว่า วิธีการที่ผู้มีหน้าที่พยายามที่จะช่วยพัฒนาให้ครูได้ปรับปรุงวิธีการสอนตลอดจนให้ข้อเสนอแนะที่จะพัฒนาเด็กให้ตามจุดประสงค์ของหลักสูตร

ผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศโดยตรง คือ ศึกษาานิเทศก์ของกรมต่างๆ ที่จัดการศึกษาระดับนี้ เช่น สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติก็มีศึกษาานิเทศก์ระดับจังหวัดและศึกษาานิเทศก์อำเภอรับผิดชอบช่วยโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนก็มีศึกษาานิเทศก์กรมพัฒนาชุมชนก็มีผู้ทำหน้าที่เช่นเดียวกันแต่เรียกชื่อแตกต่างกันออกไปเป็นพัฒนานิเทศ บุคคลต่างๆ ที่กล่าวมานี้ จะทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำให้พัฒนาด้านวิชาการ ศึกษาานิเทศก์ที่มีความรู้ ความชำนาญดี อาจช่วยโรงเรียนวางแผนหรือโครงการต่างๆ ของโรงเรียนได้ด้วย นอกจากนี้อาจช่วยพัฒนาหลักสูตรโดยการสร้างคู่มือประกอบ ในกรณีที่ครูยังไม่เข้าใจวิธีสอนก็อาจช่วยสาธิตการสอนให้ดูได้

ปัจจุบันมีศึกษาานิเทศก์ประจำตามหน่วยงานต่างๆ แต่สำหรับการศึกษาระดับปฐมวัยนี้ยากที่จะหาผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักการศึกษาระดับนี้ได้เพียงพอ จึงได้มีปัญหาว่า ศึกษาานิเทศก์ส่วนหนึ่งไม่อาจทำหน้าที่นิเทศทางวิชาการได้ คงทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานเท่านั้น ด้วยเหตุนี้จำเป็นที่จะต้องมีการนิเทศภายในขึ้น

การนิเทศภายใน หมายถึง การนิเทศครูในโรงเรียนโดยผู้บริหาร โรงเรียนหรือบุคลากรในโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อให้การจัดประสบการณ์บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่คิดขึ้น ก่อนอื่นผู้บริหารก็จำเป็นที่จะต้องวิเคราะห์ก่อนว่างานวิชาการระดับนี้มีปัญหาหรือไม่หากมีในเรื่องใดบ้าง ปัญหานั้นๆ ควรจะแก้ในวิธีใดบ้าง เช่น เชิงวิทยากรมาจากภายนอก ผู้บริหารอาจแก้ปัญหาเหล่านั้นเอง หรืออาจโดยการส่งครูออกไปรับการอบรม สัมมนา ดูงาน ทั้งนี้เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์แก่ครู

1.7 การวัดและประเมินผล การประเมินผลสำหรับเด็กปฐมวัย หมายความว่า การประเมินผลว่าเด็กมีความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาเพียงใด ครูอาจทำการประเมินเด็กได้ตลอดเวลาทั้งนี้เพื่อพัฒนาในส่วนที่เด็กยังบกพร่องอยู่

การวัดผลเป็นการวัดเพื่อดูว่าการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กได้บรรลุเป้าหมายหรือไม่ ไม่ใช่เป็นการวัดเพื่อตัดสินใจได้หรือตก การวัดอาจทำได้หลายๆ วิธี เช่น แนวจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลและแนวการจัดประสบการณ์เด็ก ได้กำหนดให้ใช้หลายๆ วิธีประกอบกัน คือ

(1) การสังเกต สังเกตเด็กขณะทำกิจกรรมต่างๆ เป็นรายบุคคล เพื่อจะได้ทราบพัฒนาการของเด็ก เมื่อสังเกตพบว่ามีพฤติกรรมที่เป็นปัญหากับบันทึกแก้ไขต่อไป

(2) การสนทนา การสนทนากับเด็กก็เพื่อจะได้ทราบพัฒนาการทางด้านภาษา ตลอดจนความคิดเห็นของเด็กว่าเด็กทำได้ดีเพียงใด ควรแก้ไขอย่างไร

(3) การตรวจผลงาน ผลงานที่จะนำมาตรวจก็ได้แก่ ผลงานศิลปะที่เด็กทำ แล้วนำมาจัดเป็นกลุ่มตามลำดับคุณภาพของงาน ควรมี 3-5 อันดับ คือ ดีมาก ดี ปานกลาง อ่อน อ่อนมาก

(4) การใช้ข้อสอบปากเปล่า โดยที่ครูจะต้องเตรียมคำถามที่จะใช้ถามไว้ให้พร้อม แล้วนำผลงานมาจัดอันดับคุณภาพ

(5) การใช้ข้อทดสอบ ข้อทดสอบที่จะนำมาใช้นี้จะต้องมีคุณภาพเหมาะสมกับเด็ก เห็นภาพชัดเจน เนื้อหาตรงกับวัตถุประสงค์ที่สอน

การใช้วิธีวัดผลแบบไหนขึ้นอยู่กับความเหมาะสม แต่เสนอแนะว่าควรใช้วิธีสังเกต สนทนา และตรวจผลงานให้มากที่สุด (เขวภา เศรษฐ์ 2542 : 86-72)

สรุปงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการสอน การจัดกิจกรรม การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญาเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2. งานบุคคล

จันทร์วรรณ เทวรักษ์ (2526 : 46) ได้กล่าวสรุปในแง่จิตวิทยาพัฒนาการวัยแรกเกิดถึง 5 ขวบ เป็นวัยที่การให้การศึกษาอบรมมีผลต่อบุคลิกภาพและความรู้สึกลึกซึ้งที่สุดคือ ประสบการณ์ใดๆ ที่จัดขึ้นในช่วงอายุนี้ จะติดฝังแน่นเป็นรากฐานต่อๆ มา การให้การศึกษาอบรม และเลี้ยงดูเด็กในวัยต้นจึงเป็นเรื่องสำคัญมากสังคมทั่วไปทุกแห่งทั้งในอดีตและปัจจุบัน ได้ให้ความสนใจใส่ต่อประสบการณ์และการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้มากมายนัก โดยถือว่าเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่ยังด้อยประสบการณ์ การเรียนรู้ การเลี้ยงดูอบรมก็แล้วแต่บิดา มารดา และสิ่งแวดล้อมในเยาว์วัยจะชักจูงโน้มนำไป แต่ในสังคมที่ก้าวหน้าไปไกลแล้ว ได้มีการเอาใจใส่ต่อการศึกษาอบรมของเด็กวัยนี้มากขึ้นทุกที่ วัยต่อๆ มา สิ่งที่ผ่านมาทำให้เรียนรู้เป็นประสบการณ์ แม้จะสำคัญแต่ก็สำคัญน้อยกว่าระดับปฐมวัย เมื่อใดที่ความจริงข้อนี้เป็นที่ยอมรับกันมากขึ้นก็พอจะหวังได้ว่า จะมีการให้การศึกษาอบรมแก่เด็กวัยนี้ดียิ่งขึ้น จากข้อความนี้แสดงให้เห็นบทบาทสำคัญของผู้เกี่ยวข้องกับเด็กวัยเรียน นั่นคือ บิดามารดา ญาติผู้ใกล้ชิด คนเลี้ยงและครูหรือผู้ดูแลเด็กในโรงเรียนปฐมวัย ซึ่งในเรื่องนี้ (ราสี ทองสวัสดิ์ 2528 : 670) ได้ให้ข้อคิดเห็น โดยสรุปว่าผู้ที่ช่วยให้การศึกษาแก่เด็กระดับนี้เป็นไปในแนวทางใด ผลจะบังเกิดอย่างไร ข้อมขึ้นอยู่กับบุคคลที่แวดล้อมดังต่อไปนี้

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา มีส่วนส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในทุกๆ ด้านให้แก่เด็ก ผู้บริหาร โรงเรียนระดับต่างๆ ข้อมมีความสำคัญต่อการจัดสภาพแวดล้อมแก่เด็กปฐมวัย การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนจะเป็นอย่างไรข้อมขึ้นอยู่กับ

ความเอาใจใส่ในหลักการจัดการศึกษาดังที่มักจะมีผู้กล่าวอยู่เสมอว่าเมื่อก้าวเข้าไปในโรงเรียนปฐมวัยก็จะทราบได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ความสามารถด้านการปฐมวัยศึกษาหรือไม่ สังเกตได้จากห้องเรียนปฐมวัย ลักษณะการจัดโต๊ะเก้าอี้จะทราบได้ทันทีว่าการให้การศึกษาเป็นไปในลักษณะเตรียมความพร้อมหรือสอนหนังสือแบบประถมศึกษา ดังนั้นการจัดการศึกษาให้เป็นประโยชน์กับเด็กปฐมวัยมากที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีคุณลักษณะที่ช่วยจัดสภาพแวดล้อมของเด็กดังต่อไปนี้ เป็นผู้มีความรู้ในหลักการจัดปฐมวัยศึกษา สามารถพิจารณาตัวผู้ทำงานได้เหมาะสม เป็นผู้ใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ เป็นผู้ที่มีใจกว้างไม่หวงวิชา

2.2 ครูในระดับปฐมวัย หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ซึ่งรวมทั้งผู้ที่มีคุณวุฒิครูทางการอนุบาลศึกษา วุฒิอย่างอื่น ตลอดจนผู้ที่ไม่มีวุฒิทางครู แต่ทำหน้าที่อย่างเดียวกันอาจใช้ชื่อเรียกต่างออกไป เช่น ผู้ดูแลเด็กซึ่งในที่นี้จะรวมเรียกว่า ครูปฐมวัย ครูปฐมวัยที่จะช่วยส่งเสริมสภาพแวดล้อมเพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเท่านั้น น่าจะมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

2.2.1 จบการศึกษาทางการปฐมวัยศึกษา หรือผ่านการอบรมมีความรู้ความเข้าใจหลักการศึกษาระดับปฐมวัยเป็นอย่างดี

2.2.2 มีความรู้ความเข้าใจความสำคัญของการเล่นต่อการเรียนรู้ของเด็กในวัย 3-6 ขวบ เป็นอย่างดี และสามารถจัดวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ให้ถูกต้องเหมาะสม

2.2.3 มีความรู้ความเข้าใจขอบข่ายเนื้อหาของมวลประสบการณ์ สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ซึ่งรวมทั้งภาษาและคณิตศาสตร์เป็นอย่างดี

2.2.4 รู้บทบาทของครูที่จะปฏิบัติต่อเด็ก

2.2.5 ทันสมัยต่อการที่จะนำเหตุการณ์หรือวัสดุอุปกรณ์ที่พบเห็นในขณะใดขณะหนึ่ง เข้ามา让孩子เรียนรู้

2.2.6 มีบุคลิกภาพ นิสัยใจคอ สามารถอยู่ร่วมกับเด็กเล็กๆ มีวาจาไพเราะอ่อนหวาน เป็นแบบอย่างแก่เด็กได้

2.3 พี่เลี้ยง ทำหน้าที่ เป็นผู้ช่วยครูมีส่วนส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน ส่วนมากจะมีพี่เลี้ยงทำหน้าที่ช่วยครู เนื่องจากปริมาณของเด็กต่อห้องเรียนสูง ครูไม่อาจทำหน้าที่ตามลำพังได้เต็มที่ พี่เลี้ยงจึงเป็นบุคคลหนึ่งที่ช่วยเตรียมงานได้ เช่น เริ่มตั้งแต่การเลี้ยงน้ำสำหรับเด็กทำกิจกรรมต่างๆ กรณีที่มีการวาดภาพด้วยนิ้วมือ พี่เลี้ยงก็อาจทำหน้าที่ในการเคี้ยวแป้งไว้ให้ ตลอดจนเตรียมวัสดุอื่นๆ เมื่อมีเวลาว่างในตอนบ่ายก็อาจช่วยเตรียมวัสดุอุปกรณ์ เช่น การผึ่งกระดาษสำหรับทำเกมการศึกษา เมื่อเลิกเรียนแล้วก็จะเป็นผู้ที่ช่วยทำความสะอาดเครื่องเล่น ที่วางของ เติมน้ำแจกัน ไม้ใบประเภทพัดต่าง หรือไม้ในร่มอื่นๆ ให้เจริญ

งอกงาม คอยลึบใบไม้ที่เหลืองออกทิ้ง การจัดห้องให้เรียบร้อยนำอยู่จะเป็นผลดีต่อเด็ก เพราะในวันรุ่งขึ้นเมื่อเด็กมาโรงเรียนจะเริ่มค้นวันใหม่ด้วยความสดชื่น ได้พบกับสภาพแวดล้อมที่สดชื่น มีระเบียบ เป็นการปลูกฝังค่านิยมที่ดีแก่เด็ก การจัดผู้เข้าทำหน้าที่ที่เลี้ยงจึงต้องพิจารณาจัดผู้ที่มีความละเอียดอ่อน รักเด็ก คอยช่วยเหลือเด็กยามจำเป็น เป็นคนที่รักความสะอาด เนื่องจากเป็นการส่งเสริมให้มีการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีแก่เด็กด้วย (โสภิตอนงค์ บุญช่วย 2530 : 43)

สรุปงานบุคคล หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับบุคคล เพื่อให้ได้มาซึ่งบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ มีคุณลักษณะนิสัยที่ดี มีความรักเด็ก เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน

3. งานบริหารงานทั่วไป ในการบริหารงานโรงเรียนอนุบาลในค่านาคารสถานที่ สถานที่ที่ตั้งของโรงเรียนควรอยู่ใกล้ชุมชน ไปมาสะดวกและอากาศดี รวมทั้งควรจะมีปลอดภัยและอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีงาม บริเวณโรงเรียนควรมีเนื้อที่ไม่น้อยกว่า 90 ตารางวา สำหรับโรงเรียนปฐมวัย โรงเรียนขนาดเล็ก และเพิ่มเนื้อที่ตามจำนวนนักเรียนพื้นที่เรียบเป็นสนาม มีร่มไม้ใหญ่ ถ้ามีบ่อน้ำหรือสระน้ำอยู่ภายในบริเวณต้องล้อมรั้วให้ปลอดภัย มีรั้วรอบโรงเรียนปลูกไม้ดอกไม้หอมรื่นสวยงาม เบญจา แสงมะลิ (2529 : 26) พื้นที่ภายนอกอาคารนั้นควรมีไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของดินทั้งหมดของสถานศึกษา แต่อย่างไรก็ตามการจัดพื้นที่นอกอาคารจัดให้เด็กได้ใช้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะเด็กมีความต้องการที่จะใช้พื้นที่นอกอาคารมาก ถ้ามีปัญหาเรื่องความคับแคบของพื้นที่ก็ควรจัดวางอุปกรณ์เครื่องเล่นบางส่วนและมีบางส่วน เป็นพื้นที่ว่าง แล้วจัดกลุ่มให้เด็กเล่นเป็นเวลา การจัดพื้นที่นอกอาคาร ต้องจัดให้เป็นสัดส่วนมีทางเข้าออกจากอาคารได้สะดวก ควรมีสั่งกันหรือบังขอบในสิ่งที่เห็นว่าจะเป็นอันตรายต่อเด็ก (โสภิตอนงค์ บุญช่วย 2530 : 22)

การจัดสวนเด็กเล่นตำแหน่งพื้นที่เล่นควรอยู่ทางทิศใต้หรือตะวันออกเฉียงใต้ เพราะเป็นเวลาที่รับแดดทั้งวันและลมพัดตลอดเวลา ควรจัดให้บางส่วนของพื้นที่เป็นบริเวณร่มเงา ควรมีการระบายน้ำที่ดี การเลือกอุปกรณ์เครื่องเล่นควรให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสนองประโยชน์ใช้สอยของเด็ก อุปกรณ์เครื่องเล่นกลางแจ้งควรมีคุณสมบัติช่วยให้เด็ก

- 1) พัฒนาความแข็งแรง ว่องไว การทรงตัว และความกล้า
- 2) กระตุ้น ให้เด็กเกิดการเรียนรู้การเข้าสังคม การแข่งขัน เล่นร่วมกับเพื่อน และเพื่อแข่งขันในการเล่นแบบยุติธรรมและมีน้ำใจ
- 3) ให้เด็กสร้างสรรค์และมีประสบการณ์มากยิ่งขึ้น
- 4) ทำให้เด็กสนุกสนานเพลิดเพลินและพึงพอใจ

(นิคม ทาแดง และกมลวรรณ ลัมปีนาท 2528 : 201-202)

นอกจากนั้น ได้อุปกรณ์เครื่องเล่นกลางแจ้งควรมีสครูรองรับเพื่อความปลอดภัย เช่น ทราย ขี้เลื่อย แผ่นยาง เพราะเมื่อเวลาเด็กเล่นอาจจะตกลงมา

อาคารควรเป็นชั้นเดียว ถ้าเป็นอาคาร 2 ชั้น ชั้นบนใดควรสูงประมาณ 15 เซนติเมตร อาคารควรมีระเบียงการออกแบบพื้นที่ให้ใช้สอยภายในอาคาร ผู้ออกแบบควรเข้าใจถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา การศึกษาพฤติกรรมของเด็ก กิจกรรมต่างๆ ที่เด็กชอบทำ ความต้องการของเด็ก ปรัชญาการศึกษาหรือแนวการปฏิบัติของสถานศึกษานั้นๆ เช่น โรงเรียนปฐมวัยเป็นสถานที่แห่งแรกที่เด็กไปเพื่อเรียนรู้โลกภายนอกเป็นครั้งแรกของชีวิต อาจเปรียบเทียบเหมือนบ้านหลักเด็ก จึงควรมีลักษณะคล้ายกันระหว่างบ้านกับ โรงเรียนและควรมีลักษณะบ้านมากกว่าโรงเรียน เป็นต้น

นิคม ทาแดง และกมลวรรณ ลัมปีนาท (2528 : 164-167) ได้กล่าวถึงห้องต่างๆ ในโรงเรียนปฐมวัย โดยสรุปว่า ห้องเรียน ขนาดของห้องเรียนกว้างมีประโยชน์มาก เด็กใช้เป็นทั้งรับประทานอาหารด้วยหรือใช้เป็นห้องนอนในตอนกลางวัน ขนาดของห้องเรียนจัดให้พอเหมาะกับจำนวนเด็กโดยประมาณ 3 ตารางเมตรต่อ 2 คน สำหรับห้องเรียนซึ่งเป็นห้องที่นักเรียนจะใช้เวลาอยู่นานที่สุดใน โรงเรียนจึงค่อนข้างจะสำคัญ การจัดห้องเรียนสามารถทำได้หลายลักษณะทั้ง การเลือกใช้วัสดุและกรรมวิธีในการจัดห้องเรียนแต่ละห้องเพื่อให้ความรู้สึก และสภาพแตกต่างกัน ตามลักษณะการจัดห้อง สภาพแวดล้อมของห้องเรียนมีผลต่อการเรียนของเด็กมากถ้าจัดสภาพแวดล้อมไม่ได้ดีเท่าที่ควร อาจเกิดผลเสียแก่เด็ก เช่น เด็กจะไม่ตั้งใจเรียน เครื่องเรือนในห้องเรียนของสถานศึกษาปฐมวัย ควรมีที่เก็บของสำหรับเด็กควรสูงพอดีที่เด็กหยิบได้เองอย่างปลอดภัย ชั้นวางของไม่ควรมีบานปิดเปิด ถ้ามีควรเป็นแบบที่ขยับบานเปิดออกได้ เก้าอี้ของเด็กต้องแข็งแรงเก็บซ้อนกันได้ง่าย น้ำหนักเบา ควรมีหลายขนาดความสูง ตั้งแต่ 9 นิ้วถึง 14 นิ้ว อาจมีเก้าอี้ย่นสบายเตี้ยๆ และเบาะแบบต่างๆ กัน จาก 12 นิ้ว ถึง 20 นิ้ว บางตัวใช้นั่งกับพื้น บางตัวใช้นั่งกับเก้าอี้หรือเบาะ และควรมีหลายรูปทรง เช่น โต๊ะกลม มีเส้นผ่าศูนย์กลาง 42 นิ้ว โต๊ะเหลี่ยมเล็กขนาด 30 × 22 นิ้ว 60 × 30 นิ้ว บางส่วนสามารถนำมาประกอบเป็น โต๊ะตัวใหญ่ได้ ซึ่งจะช่วยให้ยืดหยุ่นในการจัดห้อง

ในห้องนอนควรจัดพื้นที่ให้เพียงพอแก่เด็กนอนอย่างสบาย ไม่แออัด และมีบรรยากาศเหมือนที่บ้าน ควบคุมแสงทั้งจากภายนอกและภายในห้อง การจัดเตียงเด็กต้องมีทางเดินดูแลเด็กให้ทั่วถึง ถ้าจัดห้องเรียนเป็นห้องนอน ควรเตรียมที่เก็บเตียงหรือเครื่องนอนด้วย ครูหรือผู้ดูแลเด็กต้องจัดเตียงและเก็บเตียงเป็นกิจวัตรประจำวัน การจัดเตียงนั้นพื้นที่จัดไว้สำหรับเด็กหนึ่งคนขึ้นอยู่กับขนาดของเตียง พื้นที่ทางเดินโดยรอบเตียงระยะห่างระหว่างเตียง ถึงแม้ว่าจะให้เด็กนอนกับพื้น โดยใช้เสื่อหรือผ้าปู ก็ต้องใช้พื้นที่ขนาดใกล้เคียงกัน ควรมีพื้นที่สำหรับย้ายเครื่องเรือนในห้องเรียน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ไปไว้มุมใดมุมหนึ่งของห้องเรียน เพื่อที่จะทำให้ห้องมีที่ว่างพอสำหรับให้เด็กนอน

การจัดที่ให้เด็กควรให้มีระยะห่างระหว่างที่นอนเด็กไว้ให้ครูเดินดู และให้เด็กใช้เป็นทางเดินเข้าออกด้วย

ห้องอาหารหรือที่รับประทานอาหารให้จัดอย่างเหมาะสม สะอาด มีขนาดพื้นที่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน และจะต้องจัดให้มีน้ำดื่มน้ำใช้อย่างเพียงพอ ควรตั้งไว้ใกล้ครุภัณฑ์การระบายอากาศ มีความสดใสน่าน่ารับชม ขนาดของโต๊ะ อากาศและเก้าอี้ ควรได้สัดส่วนกับร่างกายเด็ก

ห้องพยาบาล ควรมีการจัดเตรียมไว้ในกรณีมีเด็กป่วยเกิดขึ้นในสถานศึกษา ควรตั้งอยู่ในตำแหน่งที่มีการถ่ายเทอากาศดี มีหน้าต่างเปิดออกสู่ภายนอกอาคารได้ ควรจะจัดห้องกว้าง เพื่อขจัดความรู้สึกว่าถูกกักบริเวณ ภายในห้องมีเตียงให้เด็กและมีบริเวณให้เด็กเล่นได้ พื้นจะต้องสะอาด มีโต๊ะ และของเล่นให้เด็กได้เพลิดเพลินในขณะที่ไม่สบาย ควรอยู่ติดกับห้องน้ำ และอยู่ในบริเวณที่ใกล้ผู้ดูแลหรือห้องเรียน และควรมียาสามัญประจำบ้านและอุปกรณ์ที่จำเป็น เช่น เครื่องชั่งน้ำหนัก ที่วัดส่วนสูง สายวัดรอบอก กระโถน ผ้าปูที่นอน ผ้ายางและเครื่องเวชภัณฑ์ต่างๆ

ห้องน้ำ เป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษาของเด็กปฐมวัยเพราะการฝึกการใช้ห้องน้ำมีผลหลายอย่างต่อพฤติกรรมเด็ก ฉะนั้น การออกแบบหรือการวางตำแหน่งของห้องน้ำจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ ห้องน้ำควรมีลักษณะสะอาด สดชื่น มีหน้าต่างรับแสง มีช่องระบายอากาศ

สรุป งานบริหารงานทั่วไปคือ การดำเนินการเกี่ยวกับ การพัฒนาปรับปรุงอาคารสถานที่ การจัดภูมิทัศน์ การจัดโครงสร้างขององค์กร และการจัดกิจกรรมสนับสนุนงานด้านอื่นๆ เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอน

4. งานด้านธุรการและการเงิน

การบริหารงานด้านธุรการและการเงิน หมายถึง งานสนับสนุนงานในการดำเนินงานด้านการบริหารหน่วยต่างๆ ของโรงเรียน ให้สามารถดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายที่ต้องที่วางไว้ซึ่งงานแต่ละอย่างมีขอบข่ายงานดังนี้(เขาวพา เศษะคุปต์ 2542:5)

- 1) เพื่อดำเนินงานสารบรรณให้เป็นไปโดยเรียบร้อย
- 2) เพื่อควบคุมการดำเนินงานทั่วไปตามแบบแผนของทางราชการ
- 3) เพื่อการควบคุมดูแลงานเอกสารและหลักฐานต่างๆ
- 4) เพื่อดำเนินงานงบประมาณการเงิน พัสดุ ครุภัณฑ์ประจำโรงเรียนให้ถูกต้องตาม

ระเบียบราชการ

งานการเงินและบัญชี

กัญญา สาร (2523 : 7) ได้กล่าวว่างานธุรการและการเงินเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งในการบริหารงานโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมาย

พวน พันธุ์พันธ์ (วิระเทพ จันทรสุวรรณ 2546 : 28 ; อ้างอิงมาจาก พวน พันธุ์พันธ์ 2528 : 59) ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ การบริหารงานธุรการคือการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการบริหารหน่วยงานต่าง ๆ ในโรงเรียนทั้งด้านงานสารบรรณ งานการเงิน งานพัสดุ งานอาคารสถานที่ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไป เพื่อให้การดำเนินงานทุกอย่างในโรงเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้

จำรัส นองมาก (วิระเทพ จันทรสุวรรณ 2546 : 29 ; อ้างอิงมาจาก จำรัส นองมาก 2539 : 123) กล่าวว่าธุรการในโรงเรียนหมายถึง งานที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อเป็นการบริการหน่วยงานต่าง ๆ ของโรงเรียนให้สามารถดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายหรือตามที่ต้องการงานธุรการในโรงเรียนจึงเปรียบเสมือนส่วนที่ประสานงานหรือคอยสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถดำเนินการไปสู่เป้าหมายที่กำหนดด้วยความราบรื่น เป็นความพยายามของผู้บริหารโรงเรียนในการที่จะใช้ทักษะทางด้านการจัดการความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะเฉพาะอย่างที่เกี่ยวข้องกับการเงินหรือการงบประมาณ โดยมีความมุ่งหวังว่า การบริหารงานนั้นจะต้องเป็นนักบริหารที่ดี ไม่รวมการเงินแต่ว่าโดยเนื้อแท้การบริหารงานธุรการก็จะรวมการเงินไปด้วยการบริหารงานโรงเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น ในปัจจุบันเรียกว่าการบริหารงานธุรการโรงเรียนโดยรวมการเงินเข้าไปด้วย

พนัส หันนาकिनทร์ (วิระเทพ จันทรสุวรรณ 2546 : 29 ; อ้างอิงมาจาก พนัส หันนาकिनทร์ 2524 : 328) ได้สรุปงานธุรการไว้ดังนี้ คืองานเกี่ยวกับงานสารบรรณ คือการติดต่อทางจดหมายหรือสื่อมวลชนอื่น ๆ งานเกี่ยวกับการเงิน คือ การรับและเบิกจ่ายเงิน การจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย การซื้อวัสดุครุภัณฑ์ ตลอดจนการควบคุมและตรวจสอบเกี่ยวกับการเงินการบัญชีโรงเรียน งานเกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณประจำปี งานเกี่ยวกับการควบคุมพัสดุครุภัณฑ์ งานเกี่ยวกับการจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ แก่ผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป เช่น รายงานประจำเดือน การจัดทำสมุดหมายเหตุรายวัน เป็นต้น งานที่เกี่ยวกับการดูแลรักษาอาคารสถานที่ ตลอดจนการซ่อมแซมอาคารสถานที่ และครุภัณฑ์ของโรงเรียนให้อยู่ในสภาพที่เรียบร้อยอยู่เสมอ งานเกี่ยวกับประชาสัมพันธ์ คือการติดต่อประชาชนในนามของโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการรักษาความปลอดภัยให้แก่นักเรียนในขณะที่อยู่ในโรงเรียน งานด้านควบคุมตัวบุคคลที่ไม่ได้เกี่ยวกับการสอน เช่น คนงาน ภารโรง

สรุปว่า งานธุรการและการเงิน คืองานที่ดำเนินการเกี่ยวกับ การบริหารทรัพยากรการเงิน ตั้งแต่การจัดหาการวางแผนการใช้ การใช้จ่ายเงิน และการประเมินการใช้จ่ายเงินเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ที่เกิดกับตัวนักเรียนมากที่สุด

สรุปโรงเรียนเป็นสถาบันหนึ่งในสังคมที่ทำหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาเพื่อให้เด็กและเยาวชนในชุมชนเป็นคนดีมีคุณภาพของสังคม การดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

ดังกล่าว จำเป็นอย่างยิ่งต้องได้รับความร่วมมือช่วยเหลือ สนับสนุนจากชุมชน ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำเป็นต้องมีพื้นฐานความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาปฐมวัย

ก่อน ศาสตราจารย์ (2521 : 21) ได้ให้ความเห็นว่า ผู้ปกครองนั้นเป็นบุคคลซึ่งจะได้รับรู้ผลการเล่าเรียนของเด็กในโรงเรียน ถึงแม้ไม่มีความรับผิดชอบในภารกิจของโรงเรียนเต็มที่ก็ตาม แต่ผลการศึกษาของนักเรียนในโรงเรียนมักจะตกไปอยู่กับผู้ปกครอง เพราะฉะนั้นผู้ปกครองเป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการของโรงเรียนเป็นขั้นสุดท้าย

ในความเป็นจริงเมื่อชีวิตของมนุษย์ผู้หนึ่งอุบัติขึ้นมาในโลก สภาพแวดล้อมชีวิตของมนุษย์มีมากมายหลายอย่าง โรงเรียนหรือสถาบันทางสังคมแห่งหนึ่งแห่งใดย่อมไม่สามารถเป็นตัวแทนหรือเป็นที่รวบรวมบริบททางสังคมทั้งหมดให้แก่ชีวิตๆ หนึ่งได้ครบถ้วน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่สถาบันทางการศึกษา และสถาบันครอบครัวรวมทั้งชุมชนต้องแสวงหาแนวทางและวิธีการที่จะทำงานร่วมกันและประสานสัมพันธ์กันเพื่อเชื่อมโยงและร้อยรัดให้ประสบการณ์ที่เด็กได้รับ ในแต่ละบริบทที่เกี่ยวข้องให้มีความกลมกลืนและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและศักยภาพของความเป็นมนุษย์ให้แก่ชนรุ่นต่อไปให้เติบโตเป็นบุคคลที่มีความหมายต่อสังคมในอนาคต การมีส่วนร่วมเพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ต้องเกิดจากความต้องการและความตั้งใจที่จะให้เกิดการประสานสัมพันธ์กัน เพื่อประโยชน์ของการพัฒนาคนรุ่นใหม่ของทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง บนพื้นฐานความเข้าใจและความเคารพในความคิดของกันและกัน เกิดการยอมรับบนฐานของสิทธิที่เสมอภาคกัน ที่จำเป็นต้องสร้างให้เกิดขึ้นและพัฒนาเป็นความสัมพันธ์ที่จะนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมใหม่ แบบมีส่วนร่วมที่ลดละการใช้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจเป็นหลักในการดำเนินงานทางการศึกษา การศึกษาแนวคิดและการใช้ความหมายต่อการศึกษาและบริบทที่เกี่ยวข้องของกลุ่มบุคคลที่ใกล้ชิด เด็กหรือเยาวชน เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาความสัมพันธ์ “แบบมีส่วนร่วม” ดังกล่าว

ความสำคัญของผู้ปกครองกับการศึกษาของเด็ก

ความสำคัญและความจำเป็นของการให้ผู้ปกครองหรือครอบครัวมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย ในอดีตมีหลักฐานปรากฏอย่างชัดเจนว่า ผู้ปกครองมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา ซึ่งนักการศึกษาในกลุ่มตะวันตกได้สะท้อนความสำคัญของผู้ปกครองไว้ดังนี้

ลูเธอร์ (สุพจน์ สรณารายณ์ 2548 : 30 ; อ้างอิงมาจาก Luther 1483 – 1546) ได้ชื่อว่าเป็น “บิดาแห่งการปฏิรูป” ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูบุตรว่า เป็นผู้ที่ เป็นแบบอย่างและชักจูงให้เด็กเจริญเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ และดำรงชีวิตอยู่ได้เฉกเช่น สุจริตชนตามคำสอนของพระเจ้า ผู้ปกครองจึงเป็นผู้ที่รู้ว่าหลักคำสอนของพระเจ้าเป็นเจ้าคืออะไร จากพระคัมภีร์ไบเบิล เพื่อนำไปถ่ายทอดในการอบรมเลี้ยงดูลูกต่อไป ลูเธอร์จึงแปลพระคัมภีร์ไบเบิลเป็นภาษาเยอรมันเป็นฉบับแรกและเรียกร้องให้รัฐรับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อสร้างผู้ปกครองรุ่นใหม่ตามที่ได้อธิบายแนวคิดไว้ นั้นหมายถึง ครูคนแรกของเด็ก พ่อแม่หรือผู้ปกครองนั่นเอง

จอห์น อามอส คอมินิอุส (สุพจน์ สรณารายณ์ 2548 : 35 ; อ้างอิงมาจาก John Amos Comenius 1592 – 1670) เป็นอีกผู้หนึ่งที่เสนอแนวคิดที่มีความหมายต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ที่สืบทอดมาจนกระทั่งปัจจุบัน เช่นการเรียนรู้ผ่านทางประสาทสัมผัสในกิจกรรมการเล่น และเป็นธรรมชาติ เป็นต้น คอมินิอุส เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดขึ้น ตั้งแต่ยังเล็ก ดังนั้นผู้ปกครองจึงมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ของลูก จึงได้ตั้งโรงเรียนสำหรับผู้ปกครองขึ้น เพื่อให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการปฏิบัติตน ในการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการลูกได้อย่างเหมาะสม

เปสตาลอซซี (สุพจน์ สรณารายณ์ 2548 : 35 ; อ้างอิงมาจาก Pestalozzi 1747 – 187) เป็นนักการศึกษาปฐมวัยชาวสวิสที่สำคัญ คือ ผู้หนึ่งซึ่งให้ความสำคัญต่อบทบาทของผู้ปกครอง โดยเฉพาะแม่ในฐานะที่เป็นผู้มีบทบาทและรับผิดชอบสูงในครอบครัว ดังได้สะท้อนในผลงานที่เป็นหนังสือเรื่อง How Gertrude Teaches Her Children ซึ่งสะท้อนเรื่องราวเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความอดทนและความเสียสละของเพศหญิง ผู้เป็นภรรยาและแม่ที่ดีต่อครอบครัว ได้อย่างชัดเจนและยกย่อง

เฟรเดอริค (สุพจน์ สรณารายณ์ 2548 : 35 ; อ้างอิงมาจาก Froebel 1782 – 1852) ผู้เป็นบิดาแห่งอนุบาลศึกษา ได้รับการยอมรับในแนวคิดและการปฏิบัติในการจัดการศึกษาปฐมวัย และการฝึกหัดครูอนุบาลตราจนาจนกระทั่งทุกวันนี้ ผลงานของเฟรเดอริคที่สะท้อนถึงความสำคัญของผู้ปกครองคือสื่อการสอนเด็กปฐมวัยที่เขาสร้างขึ้น เช่น บทเพลงกล่อมเด็ก คำคล้องจองสำหรับเด็ก และเกมต่างๆ ซึ่งเฟรเดอริคจะใช้คำว่า Mother ซึ่งแปลว่าแม่ในชื่อของสิ่งเหล่านั้นด้วย ซึ่งมีนัยว่าผู้ปกครอง โดยเฉพาะแม่เป็นผู้หนึ่งซึ่งมีบทบาทหลักในการปฏิสัมพันธ์กับเด็กด้วยสื่อที่เขาสร้างขึ้น

การสืบทอดแนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญบทบาทของผู้ปกครองในการศึกษาระดับปฐมวัยจากนักศึกษาค้นคว้าที่สำคัญในอดีตซึ่งได้กล่าวมาแล้วจนกระทั่งทุกวันนี้ยังมีปรากฏให้เห็นในระบบการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในหลายๆ ประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะในทวีปยุโรปและอเมริกา

ส่วนในประเทศไทยนั้นได้ปรากฏหลักฐานการได้รับอิทธิพลทางแนวคิดและวิทยาการเกี่ยวกับการพัฒนาการเด็กและการอบรมเลี้ยงดูเด็กในตำราว่าด้วยการพัฒนาเด็กและอบรมเลี้ยงดูเด็กชื่อ “นราวุธโรวาท” ซึ่งเป็นคำกลอนสำหรับสอนเด็ก ซึ่งมีสาระพื้นฐานมาจากหลักวิชาของญี่ปุ่นและตะวันตก คือ ฝรั่งเศส และอังกฤษ จุดมุ่งหมายของการผลิตตำรานี้คือเพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับวิทยาการใหม่นี้ให้แก่พ่อแม่ โดยหวังให้เป็นคู่มือในการอบรมเลี้ยงดู (สุมน อมรวิวัฒน์ 2538 : 123-127) นราวุธโรวาทมีลักษณะเป็นคำกลอนอ่านได้เพลิน จดจำง่าย และจัดเนื้อหาสาระจากง่ายไปหายาก ตามวัยและความพร้อมของเด็ก แบ่งออกเป็น 7 ภาค พร้อมทั้งมีข้อเสนอแนะผู้ใหญ่และวิธีการอบรมสั่งสอนเลี้ยงดูให้เด็กมีพัฒนาการ ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา นิสัยในการทำงาน คุณธรรม สังคม บุคลิกภาพ มุ่งเน้นความรักชาติและความมีอุดมการณ์ โดยเริ่มต้นที่ปฐมวัย คือ เด็ก อายุตั้งแต่ 1 ขวบครึ่งถึง 7 ขวบ

นับว่าเป็นหลักฐานที่สำคัญยิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าและทันสมัยความมีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับความสำคัญของบทบาทของผู้ปกครองในการศึกษาระดับปฐมวัยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 เป็นต้นมา แต่น่าเสียดายว่าไม่ปรากฏหลักฐานการสานต่ออย่างเป็นระบบและต่อเนื่องแต่อย่างใด ในการดำเนินงานด้านการศึกษาในระดับนี้ จนกระทั่งหลังเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาาระบบการศึกษาจนนำไปสู่การก่อตั้งโรงเรียนอนุบาลของรัฐแห่งแรกคือ โรงเรียนละอออุทิศ ในปี พ.ศ. 2483 และขยายไปสู่การก่อตั้งโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในทุกจังหวัดในระยะต่อมา แต่การขยายตัวของโรงเรียนอนุบาลในชนบทก็ต้องชะงักงันไป เนื่องจากเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 และผลกระทบหลังสงคราม

ผู้ปกครองจำนวนไม่น้อยที่มีความเชื่อมั่นในระบบการศึกษาโรงเรียนและเชื่อว่าสามารถสอนลูกของตนได้ดีกว่า แต่สิ่งที่พ่อแม่ ผู้ปกครองถือว่าผลสำเร็จของระบบการศึกษาคือความสามารถในการอ่าน เขียน และคิดเลขได้ของลูก ตั้งแต่วัยอนุบาล ซึ่งพ่อแม่กลุ่มหนึ่งถือว่าเป็นจุดคุ้มทุนที่ได้ส่งลูกเข้าโรงเรียน และโรงเรียนสามารถสอนให้ลูกเกิดทักษะดังกล่าวได้ และมักเข้าใจว่าความสามารถดังกล่าวคือ ตัวชี้วัดว่าเด็กมีพัฒนาการทางสติปัญญาดี ทำให้เกิดความหวังต่อโรงเรียนในลักษณะดังกล่าวโดยขาดการมองมิติอื่นๆ ของการพัฒนาเด็กแบบองค์รวม วิธีการจัดการศึกษาและความคาดหวังต่อระบบการศึกษาในลักษณะดังกล่าว ทำให้โรงเรียน บ้าน ครัว และผู้ปกครองมีบทบาทหรือเกี่ยวข้องกับชีวิตของเด็กแบบแยกส่วน หลายสิ่งหลายอย่างที่เด็กเรียนรู้จากโรงเรียนเด็กไม่ได้นำไปใช้ที่บ้าน หรือพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกที่บ้านและที่โรงเรียนแตกต่างกัน ซึ่งเป็นหลักฐานทางรูปธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงความแปลกแยกและแตกต่างระหว่างสองสถาบันในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยที่ส่งผลต่อพัฒนาการ และบุคลิกภาพของเด็กที่ไม่ต่อเนื่องโดยปราศจากข้อสงสัย

ความแปลกแยกแตกต่างดังกล่าวทำให้เกิดความห่างเหินและเกิดการกล่าวโทษซึ่งกันและกันระหว่างสถาบันทางการศึกษาและสถาบันทางครอบครัว ซึ่งสร้างความสับสนให้แก่เด็กในที่สุดจึงตกอยู่ในภาวะที่ต้องพึ่งตนเองในการหาทางออกให้กับตนเองหรือสร้างทางเลือกท่ามกลางความสับสนด้วยตนเอง ซึ่งส่วนใหญ่จะมีกล่อมปลอบปละละเลยให้เป็นไปตามค่านิยมหรือกระแสที่นิยมของกลุ่มในวัยเดียวกัน หรือในสิ่งแวดล้อมที่นับวันจะซับซ้อน สับสน และเต็มไปด้วยอันตรายต่อคุณภาพชีวิตมากขึ้น

การประสานความเข้าใจของผู้ปกครองสู่การมีส่วนร่วมกับโรงเรียน

ทัศนคติของผู้ปกครองและความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียน ทำให้ระบบการศึกษาหรือโรงเรียนจึงมีอำนาจ และความชอบธรรมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ไปโดยปริยาย ในการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้เด็กได้รับความรู้ ความจำเป็นในเชิงเนื้อหามากกว่าพัฒนาระบบการคิด หรือวิถีคิดให้เป็นคนที่สามารถคิดได้ ปฏิบัติได้ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง (อุทัย คุลยเกษม 2542 : 19-23) ในขณะที่เด็กขาดการได้รับการส่งเสริมพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ความวัย โดยเฉพาะเด็ก 6 ขวบแรก ซึ่งเป็นช่วงวัยแห่งการพัฒนาร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญาและจริยธรรม การขจัดความแปลกแยกแตกต่าง โดยการสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 กลุ่มที่ใกล้ชิดเด็กที่สุด คือ ครูและผู้ปกครอง เพื่อการมีส่วนร่วมจึงเป็นก้าวอย่างแรกที่สำคัญ โดยเฉพาะการทำความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดและการให้ความหมายต่อเด็ก

หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 (กรมวิชาการ 2540 : 38-44) มีเนื้อหาและแนวคิดที่เอื้อต่อการจัดการกิจกรรมในเชิงบริบทของห้องเรียน โดยที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมได้ อาทิ กิจกรรมศูนย์การเรียนรู้หรือฐานกิจกรรม และกิจกรรมโครงงาน เป็นต้น ในระยะเริ่มแรกของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง อาจให้ผู้ปกครองที่สนใจเข้ามาสังเกตการณ์หรือร่วมมือในฐานะผู้ช่วยครู จากนั้นจึงขยายโอกาสให้ผู้ปกครองรับผิดชอบหรือริเริ่มกิจกรรมในเนื้อหาที่ผู้ปกครองมีความพร้อมหรือถนัด หลักสำคัญของการทำงานร่วมกันต้องยึดเป็นข้อตกลงร่วมกัน และเพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกัน การพัฒนาความสำคัญต้องร่วมกันกำหนดขึ้นตอนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยถือหลักการเรียนรู้ร่วมกันในบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย ในที่สุดอาจก่อให้เกิดกลุ่มหรือองค์กร เช่น สมาคมครู-ผู้ปกครองที่เข้มแข็งได้ ซึ่งหมายความว่าครูต้องสามารถเชื่อมสถานบริบทของห้องเรียนงานการเรียนการสอน ประสานสู่ความเข้าใจของผู้ปกครองให้เกิดการมีส่วนร่วมให้ได้

ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเปิดโอกาสและสร้างโอกาสนั้นให้เกิดขึ้น และนำไปสู่ขั้นตอนต่างๆ ในการสร้างความสัมพันธ์แบบมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองได้ ตลอดจนสามารถพัฒนา

ระดับการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองได้ โดยถือหลักการเสมอภาค (ลด ละ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ) และหลักการทำงานร่วมกันคือกระบวนการ เรียนรู้และพัฒนาที่สำคัญ บทบาทของครูซึ่งจะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมดังกล่าวคือ เป็นผู้ริเริ่มกิจกรรม มีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เป็นผู้ออกแบบ และวางแผน เป็นผู้ประสานงาน เป็นผู้ดำเนินรายการหรือกำกับให้กิจกรรมการมีส่วนร่วมดำเนินไป ได้ด้วยดี เป็นผู้ชมหรือผู้สังเกตการณ์การมีส่วนร่วม เป็นผู้สนับสนุนให้กำลังใจแก่ผู้ปกครองและตนเองในการทำงานร่วมกัน และเป็นผู้เก็บข้อมูลที่ดีในฐานะผู้ริเริ่มต้องอาศัยคุณลักษณะมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความกล้าหาญทางจริยธรรมที่จะท้าทายและทดลองเพื่อให้เกิดประสบการณ์ใหม่ และการเรียนรู้ใหม่ๆ ในการดำเนินงานด้านการศึกษา และตระหนักว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ก่อให้เกิดคุณประโยชน์นานา ประกาศต่อนักเรียน ครู และผู้ปกครองเอง ซึ่งความคิดริเริ่ม และความเชื่อมั่นนี้ ครูอาจต้องแสวงหาความรู้และผู้มีแนวความคิดร่วมกันเพื่อเป็นแรงสนับสนุนในการทำงาน และเปิดโอกาสหรือสร้างโอกาสให้เกิดกิจกรรมในลักษณะที่ผู้ปกครองสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้

วิธีนำไปสู่การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองทำความเข้าใจและร่วมมือกันทางการศึกษาที่มีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาผู้เรียน วิธีการที่จะนำไปสู่การร่วมมือของผู้ปกครองที่สำเร็จลงได้ ต้องเกิดจากการประสานงาน และการสนับสนุนงานระหว่างครูและการบริหารของโรงเรียนที่จะทำให้ข้อมูลข่าวสารและความเข้าใจกันระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียนสำเร็จได้ วิธีการที่สำคัญคือการทำหน้าที่ของครู และการทำหน้าที่ของโรงเรียน

1. การทำหน้าที่ของครู

1.1 ครูต้องออกแบบกิจกรรมและวางแผนกิจกรรมที่กำหนดให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม อย่างชัดเจนว่าต้องการให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมระดับใด ลักษณะใดและมากน้อยเพียงไร

1.2 ครูต้องประสานแผนและข้อมูลไปสู่ผู้ปกครองให้เกิดความชัดเจน ครูจำเป็นต้องมีทักษะการสื่อสารและการจัดการที่ดี ซึ่งสืบเนื่องจากการออกแบบกิจกรรมและการวางแผนที่ชัดเจนนั่นเอง และการสื่อสารอย่างสม่ำเสมอตลอดจนการประสานงาน โดยผ่านสื่อที่มีความหมาย และมีประสิทธิภาพในลักษณะการสื่อสาร 2 ทางจะช่วยให้ครูและผู้ปกครองได้ปรับความคิด ความเข้าใจ และความคาดหวัง ให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน ซึ่งจะนำไปสู่การดำเนินกิจกรรมที่ราบรื่นและได้ผล ความสม่ำเสมอจะทำให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกคุ้นเคย เชื่อมั่น และมั่นใจในการให้ความร่วมมือกับครู แต่ในทางตรงกันข้ามหากการสื่อสารที่เหมาะสมกับเนื้อหาเป็นประเด็นสำคัญและส่งผลกระทบต่อความรู้สึก และการให้ความร่วมมือของผู้ปกครองได้เช่นกัน อย่าให้การสื่อสารเป็นเครื่องมือ ตกอ่ากับผู้ปกครองว่า “ข่าวที่ได้จากครูมักเป็นข่าวร้ายเสมอ”

1.3 ครูต้องมีความสามารถในการแก้ไขปัญหามลพิษหน้า ครูต้องฝึกหัดหรือเตรียมตนเองไว้ให้พร้อมในการแก้ไขปัญหามลพิษหน้า หรือการปฏิสัมพันธ์กับเหตุการณ์เฉพาะหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความหมาย ครูต้องเป็นผู้สังเกตการณ์และเป็นผู้ฟังที่ดี ที่ไม่แทรกแซง บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในขณะที่เดียวกันต้องเป็นผู้ให้กำลังใจ และสนับสนุนให้ผู้ปกครองมีความมั่นใจในการมีส่วนร่วมด้วยความรู้สึกรักของความเป็นเพื่อน รวมถึงการให้กำลังใจในการทำหน้าที่ในบทบาทต่างๆ ด้วย

1.4 ครูต้องเป็นนักวิจัยและสามารถใช้และเก็บรวบรวมข้อมูลจากการปฏิบัติงานในแต่ละบทบาท ทั้งในส่วนของผู้ปกครองและของตนเองเพื่อนำไปสู่การศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ และพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และเด็กค่อๆ ไป คุณลักษณะดังกล่าวคือคุณลักษณะหรือแนวคิดอย่างนักวิจัยซึ่งครูสามารถเริ่มต้นได้ด้วยคำถามหรือประเด็นง่ายๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ซึ่งใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่เป็นธรรมชาติ แนวมานุษยวิทยา อาทิ การสังเกต การสัมภาษณ์ และบันทึกข้อมูล โดยครูเป็นผู้ออกแบบสื่อและขั้นตอนการเก็บข้อมูลดังกล่าว โดยสนับสนุนให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมด้วย หรือครูสามารถขอคำปรึกษาและความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ หรือนักวิชาการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นที่เล็งในการดำเนินงานดังกล่าว และนำข้อมูลที่ได้มารวบรวม สรุป วิเคราะห์เชื่อมโยงเพื่อตอบคำถามประเด็นปัญหาที่กำหนดไว้อย่างมีหลักการและเหตุผล เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเด็น และพัฒนากระบวนการ ซึ่งให้คำตอบหรือแนวทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาทุกๆ ด้าน ได้อย่างน่าเชื่อถือ

2. การทำหน้าที่ของโรงเรียน การสร้างความมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนไม่สามารถสำเร็จลงได้เฉพาะแต่งงานในหน้าที่ครู หากแต่ส่วนหนึ่งต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมจากฝ่ายบริหารของโรงเรียนด้วยการส่งเสริมภาระงานของครูในระดับนโยบายของโรงเรียนและผู้บริหารเป็นเรื่องจำเป็นและเป็นแรงผลักดันสำคัญ โรงเรียนจึงควรมีนโยบายและบรรยากาศที่เปิดกว้างเอื้อเฟื้อและเป็นมิตรต่อผู้ปกครองและควรมีวิธีการสื่อสารทำความเข้าใจกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับนโยบายดังกล่าว

ความสำเร็จของการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนี้ มิได้เกิดขึ้นได้ง่ายๆ ในบางครั้งก็อาจพบความขัดแย้งเล็กๆ น้อยๆ ในระหว่างการดำเนินงานได้ เนื่องจากความรู้สึกรักและความคาดหวังของผู้ปกครองและครู ที่มีต่อการมีส่วนร่วมมักแตกต่างกันเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว ดังนั้นความสำเร็จของการสร้างความสัมพันธ์แบบมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาระดับปฐมวัย จำเป็นต้องเกิดจากความตั้งใจจริงและแรงกล้าของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเริ่มจากสถาบันทางการศึกษา ได้แก่ ครู และผู้บริหาร ในการกำหนดนโยบายและมาตรการที่ชัดเจนที่นำไปสู่การพัฒนากิจกรรมและรูปแบบโดยต้องทำให้เป็น “พันธะสัญญา” ที่ต้องทำให้สำเร็จให้ได้

2. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และบทบาทในการจัดการศึกษาปฐมวัย
กระทรวงศึกษาธิการ (2543 : 1-2) ได้ประกาศใช้ระเบียบว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ในปี พ.ศ. 2543 สรุปสาระที่สำคัญได้ดังนี้

จำนวนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในระเบียบ ข้อ 5 ให้คณะกรรมการอย่างน้อยสถานศึกษาละเจ็ดคน แต่ไม่เกินสิบห้าคนประกอบด้วย (1) ผู้แทนผู้ปกครอง ได้แก่ ผู้แทนของผู้มีรายชื่อเป็นผู้ปกครองตามทะเบียนนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน (2) ผู้แทนครู ได้แก่ ผู้แทนของข้าราชการครูผู้ปฏิบัติการสอนและผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน (3) ผู้แทนองค์กรชุมชน ได้แก่ ผู้แทนของชมรม สมาคม มูลนิธิ องค์กรเอกชน หรือกลุ่มบุคคลในรูปแบบอื่นใด ที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของสาธารณะและมีที่ตั้งอยู่ในเขตบริการของสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน (4) ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ผู้แทนของเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น จำนวนไม่เกินสองคน (5) ผู้แทนศิษย์เก่า ได้แก่ ผู้แทนของสมาคมศิษย์เก่า ชมรมศิษย์เก่า หรือบุคคลที่เคยศึกษาจากสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน (6) ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้นำทางศาสนา ผู้ทรงภูมิปัญญาไทย ในท้องถิ่น ข้าราชการบำนาญข้าราชการอื่นนอกสังกัดสถานศึกษา พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานอื่นของรัฐ เจ้าของหรือผู้บริหารสถานประกอบการ ทั้งในและนอกเขตพื้นที่บริการของสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกินสองคน ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้คณะกรรมการคัดเลือกกรรมการคนหนึ่ง ใน (1) (3) (4) (5) และ (6) เป็นประธานและอีกคนหนึ่งเป็นรองประธาน นอกจากนี้ได้กำหนดจำนวนคณะกรรมการไว้ในข้อ 6 ให้คณะกรรมการกำหนดจำนวนและสัดส่วนของคณะกรรมการ เพื่อให้ได้มาซึ่งคณะกรรมการตามข้อ 5 โดยคำนึงถึงจำนวนและสัดส่วนของ คณะกรรมการที่เป็นสตรีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของคณะกรรมการทั้งหมด ผู้ปกครองยังถูกกำหนดบทบาทในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามระเบียบว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 (กระทรวงศึกษาธิการ 2543 : 2)

3. บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2543 : 1-2) กระทรวงศึกษาธิการใช้ระเบียบว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปี พ.ศ. 2543 จะได้กล่าวในส่วนที่สำคัญ ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น กำกับและติดตาม

การดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการ ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่นและของชาติ เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนและมีส่วนพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงาน ประจำปี การศึกษาของสถานศึกษาก่อนเสนอต่อสาธารณชน แต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะกรรมการเพื่อการดำเนินงานตามระเบียบนี้ตามที่เห็นสมควร และปฏิบัติการอื่นที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้น แนวปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ของสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา

การประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ในสถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ระเบียบของกรมสามัญศึกษา กรมสามัญศึกษา (2543 : 39-40) ซึ่งการสรรหาคณะกรรมการสถานศึกษาต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 120 วัน นับจากการประกาศใช้ระเบียบนี้

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ดังนี้

การบริหารจัดการด้านวิชาการ

- 1) มีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานวิชาการของสถานศึกษา
- 2) มีส่วนร่วมในการจัดหา ผลิตสื่อ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

การบริหารจัดการด้านงบประมาณ

1) มีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการบริหารใช้งบประมาณของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพ

- 2) มีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผล

การบริหารจัดการด้านงานบุคคล

1) มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนพัฒนาครูและบุคลากรอื่น ในสถานศึกษาและส่งเสริมให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

- 2) ให้ขวัญและกำลังใจและยกย่องเชิดชูเกียรติแก่ครูและบุคคลอื่นในสถานศึกษา

การบริหารจัดการด้านการบริหารทั่วไป

1) เสนอแนวทางการให้มีการใช้ ดูแล บำรุง รักษาอาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์
ของสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์

2) ส่งเสริมให้มีการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ให้ร่มรื่น
และสวยงาม

ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญา
ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของ
ท้องถิ่นและของชาติ

1) หารายได้จากทรัพย์สินและทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ เพื่อสนับสนุนการจัด
การเรียนการสอน

2) ส่งเสริม กำกับ และติดตามการใช้วิทยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น

3) ส่งเสริม กำกับ และติดตามเพื่อให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมที่สืบสานจารีต
ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ พร้อมทั้งการยกย่องเชิดชูเกียรติภูมิปัญญา
ท้องถิ่นตามความเหมาะสมและโอกาสอันควร

เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษาร่วมกับชุมชน องค์กรทั้งภาครัฐและ
เอกชน จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการศึกษาและพัฒนาท้องถิ่น

1) ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาร่วมกับชุมชน องค์กรทั้งภาครัฐและ
เอกชนจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการศึกษาและพัฒนาท้องถิ่น

2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยากรและให้บริการด้าน
ต่างๆ แก่ชุมชน

ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีการศึกษาของสถานศึกษา ก่อน
เสนอต่อสาธารณชน

1) ให้สถานศึกษาจัดทำรายงานผลการดำเนินงานประจำปี

2) เสนอแนะในการปรับปรุงรายงานผลการดำเนินงานประจำปี

3) ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ก่อนเผยแพร่

ต่อสาธารณชน

แต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะกรรมการเพื่อการดำเนินงานตามระเบียบนี้ตามที่

เห็นสมควร

ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะกรรมการ
ตามความเหมาะสมและความจำเป็นในแต่ละกรณี

ปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด นอกจากภารกิจหลัก
นี้แล้ว หน่วยงานต้นสังกัดอาจพิจารณามอบหมายงานอื่นให้ตามที่เห็นสมควร (พินิจ เพ็ชรคารา
2545 : 28-39)

ประชาชนในพื้นที่ตั้งของโรงเรียนจะมีความเข้าใจ ภาคภูมิใจ เกิดความหวงแหน
ถิ่นกำเนิดเกิดความร่วมมือในการประกอบกิจกรรม ถ้าผู้บริหาร โรงเรียนให้เกิดริเริ่มเข้าร่วม
ประกอบกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เชิญเข้าร่วมเป็นกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมกำหนด
นโยบายวางแผน ร่วมกันจัดการดำเนินการจัดการศึกษา จะเป็นการพัฒนาควบคู่ไประหว่างโรงเรียน
กับชุมชน ทำให้เกิดแรงพลังทั้ง 2 ฝ่าย ที่จะช่วยกันผลักดันให้การศึกษาบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนด
ไว้ร่วมกัน เกิดความเจริญ ความสามัคคีของสังคมต่อไป

การจัดการศึกษาของโรงเรียนต้นติวัตร

ประวัติความเป็นมาของโรงเรียนต้นติวัตร

เดิมชื่อ โรงเรียนอนุบาลเปรมฤดี ตั้งอยู่ที่ 184/1 ถนน ๗ นครฤทธิศ ตำบลโพธิ์เสด็จ
อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ก่อตั้งเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ.2508 โดยมี นางรัตนา
ภิญโญ เป็นผู้รับใบอนุญาต มีเนื้อที่ 1 งาน 26 ตารางวา พ.ศ. 2545 นางรัตนา ภิญโญ ถึงแก่กรรม
นายสมศักดิ์ ภิญโญ รับโอนกิจการเป็นผู้รับใบอนุญาตเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2545 ได้ขายกิจการ
ให้กับบริษัทเทคโนโลยีภาคใต้ โดยมีนายประสพ ดันดิอุโฆษ กรรมการผู้จัดการ มอบหมายให้
นางสาวโสภา โลหะขจรพันธ์ เป็นผู้มีอำนาจลงนามแทนผู้รับใบอนุญาต พร้อมทั้งบรรจุเป็น
ผู้จัดการและครูใหญ่

พ.ศ. 2547 โรงเรียนอนุบาลเปรมฤดีได้ย้ายมาตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 1 ถนนทุ่งสง-สุราษฎร์ธานี
ตำบลชะเมา อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในเนื้อที่ 48 ไร่ 2 งาน 87 ตารางวา ต่อมาได้
ขยายเนื้อที่เพิ่มขึ้นเป็น 63 ไร่ 3 งาน 12 ตารางวา และเปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนต้นติวัตร” โดยมี
นางสาวโสภา โลหะขจรพันธ์ เป็นครูใหญ่ ผู้จัดการและทำการแทนผู้รับใบอนุญาต

นางสาวโสภา โลหะขจรพันธ์ ลาออกจากตำแหน่งครูใหญ่หลังจากได้แต่งตั้ง
นายสุรพันธ์ สหชน เป็นครูใหญ่แทน และมีนายฉัฐประสงค์ ไชยพินิจ เป็นรองผู้จัดการ
นางขวัญใจ คงเพชรศักดิ์ เป็นผู้ช่วยครูใหญ่ ต่อมาเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ.2547 ได้แต่งตั้ง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพิศรา สืบประคิษฐ์ เป็นครูใหญ่แทนครูใหญ่ที่ลาออกเนื่องจากสุขภาพไม่
แข็งแรง

ปีการศึกษา2548 ได้แต่งตั้งนางสาวกัญญา จันทร์จุไร เป็นผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการ
นางขวัญใจ คงเพชรศักดิ์ เป็นผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายพัฒนานักเรียนและสัมพันธ์ชุมชน จนถึงปัจจุบัน

โรงเรียนต้นติ้วตรเปิดทำการสอนเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2547 โดยรับนักเรียน
ชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 150 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 120 คน และครูจำนวน 24 คน

นโยบายการบริหารงานโรงเรียนต้นติ้วตร

1. จัดการศึกษาให้เป็นไปตามแนวทางและปรัชญาของกองการศึกษา
2. มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถตามหลักสูตรทุกระดับชั้น
3. สร้างนักเรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความประพฤติที่ดีงาม
4. ส่งเสริมกิจกรรมที่เหมาะสมกับความถนัดและความต้องการของนักเรียน
5. จัดให้โรงเรียนมีความร่มรื่น สวยงาม
6. มุ่งให้โรงเรียนเป็นของชุมชน โดยชุมชน และเพื่อชุมชน
7. จัดสวัสดิการและบริหารด้านต่างๆ ให้กับนักเรียนอย่างทั่วถึง
8. สร้างขวัญและกำลังใจ ความภาคภูมิใจให้เกิดแก่บุคลากรของโรงเรียน

การจัดการศึกษาของแผนกอนุบาลโรงเรียนต้นติ้วตร

1. เป้าหมายของแผนกอนุบาลโรงเรียนต้นติ้วตร ปีการศึกษา 2548
 - 1.1 จัดการศึกษาเพื่อให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา
 - 1.2 เพื่อเตรียมความพร้อมที่เหมาะสมให้กับนักเรียนอายุระหว่าง 3-6 ปี เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อในระดับประถมศึกษา
 - 1.3 ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางด้านวิชาการ
 - 1.4 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการวิเคราะห์หลักสูตรและทำแผนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
 - 1.5 จัดห้องเรียน อาคารเรียน ห้องสื่ออุปกรณ์ และบริเวณทั่วไปให้มีสภาพน่าอยู่ ร่มรื่น
 - 1.6 ส่งเสริมพัฒนาการการเรียนการสอนคอมพิวเตอร์ ภาษาอังกฤษ ว่ายน้ำ และคีย์บอร์ด ระดับชั้นอนุบาล
 - 1.7 ส่งเสริมนักเรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และความประพฤติให้เหมาะสมในแต่ละวัย
 - 1.8 ส่งเสริมและสนับสนุนการอบรม สัมมนา เจริญปฏิบัติกรและศึกษาต่อในระดับสูงของบุคลากรเพื่อนำไปพัฒนาคุณภาพของนักเรียน
 - 1.9 ส่งเสริมด้านโภชนาการให้นักเรียนมีสุขภาพที่แข็งแรง และมีอนามัยที่ดี

1.10 ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกๆด้าน ตามศักยภาพของนักเรียนเพื่อโรงเรียนและชุมชน

1.11 จัดให้มีอาจารย์ชาวต่างประเทศมาสอนภาษาอังกฤษ เพื่อให้ นักเรียน ได้เรียนรู้ภาษาที่ถูกต้อง

1.12 ส่งเสริมให้ใช้กระบวนการเรียนการสอนให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และใฝ่รู้ใฝ่เรียน สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้

1.13 จัดให้มีการนิเทศการสอนของครูอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

1.14 ส่งเสริมให้นักเรียนอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

2. นโยบายของแผนกอนุบาลโรงเรียนต้นติ้วตร

2.1 นโยบายของแผนกอนุบาล โรงเรียนต้นติ้วตรศึกษาปีการศึกษา 2547-2552

2.1.1 มุ่งพัฒนาและเตรียมความพร้อมของนักเรียนทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

2.1.2 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีลักษณะบูรณาการสอดคล้องกับแนวการจัดหลักสูตรก่อนประถมศึกษาและพัฒนาการเรียนการสอนให้ก้าวหน้าอย่างมีคุณภาพ

2.1.3 จัดห้องเรียน อาคารเรียนและบริเวณทั่วไปให้มีสภาพน่าอยู่ ร่มรื่น ปลอดภัย และได้ประโยชน์ใช้สอยมากที่สุด

2.1.4 เน้นทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และความประพฤติ

2.1.5 เสริมสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรทุกฝ่ายอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง

2.1.6 สร้างความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอย่างเหมาะสม

2.1.7 เน้นการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม และเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

2.1.8 ส่งเสริมให้นักเรียนมีสุขภาพอนามัยที่ดี

2.2 นโยบายของแผนกอนุบาล โรงเรียนต้นติ้วตร ปีการศึกษา 2547-2552

2.2.1 มุ่งพัฒนานักเรียนทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา

2.2.2 จัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีลักษณะบูรณาการ สอดคล้องกับแนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล

2.2.3 จัดห้องเรียน อาคารสถานที่และบริเวณทั่วไปให้มีสภาพน่าอยู่ ร่มรื่น ปลอดภัย และได้ประโยชน์ใช้สอยมากที่สุด

2.2.4 เน้นทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และความประพฤติ

2.2.5 เสริมสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรทุกฝ่ายอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง

2.2.6 สร้างความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับชุมชนอย่างเหมาะสมกับสภาพของ

โรงเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ศิริวรรณ ปักยี (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา วัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองพัทยา 2) เพื่อศึกษาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา ที่มีขนาดของโรงเรียนแตกต่างกัน 3) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา กลุ่มประชากรคือ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และผู้อำนวยการ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการและแบบปลายเปิด ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหาร โรงเรียนส่วนใหญ่ทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กได้ดำเนินการในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ครบทั้ง 6 ด้าน คือ แนวการจัดการประสบการณ์และการสอน การนิเทศ การศึกษาและพัฒนาบุคลากร สื่อการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียน การอำนวยความสะดวกและบริการอื่นๆ และการประเมินผล 2) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ส่วนใหญ่มีปัญหามาจากการขาดบุคลากรและงบประมาณที่นำไปใช้ในการจัดการในระดับนี้

สุพจน์ สรณารายณ์ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดเทศบาลจังหวัดสมุทรสาคร การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจและเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย ในโรงเรียนสังกัดเทศบาล จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามสถานภาพผู้ปกครอง กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 317 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย ในโรงเรียนสังกัดเทศบาล จังหวัดสมุทรสาคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการบริหารอาคารสถานที่ ด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 2) การเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครอง ที่มีต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดเทศบาล จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามสถานภาพของผู้ปกครองดังนี้ การจำแนก

ตามสถานภาพด้านอายุ ผู้ปกครองทั้งเพศชายและเพศหญิง มีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ในโรงเรียนสังกัดเทศบาล จังหวัดสมุทรสาคร ทั้งในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน การจำแนกตามสถานภาพด้านวุฒิการศึกษา ผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี มีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ในโรงเรียนสังกัดเทศบาล จังหวัดสมุทรสาคร ทั้งในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน การจำแนกตามสถานภาพด้านอาชีพ ผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพ รับราชการ เกษตรกร รับจ้าง ธุรกิจส่วนตัว และอาชีพอื่น ๆ มีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ในโรงเรียนสังกัดเทศบาล จังหวัดสมุทรสาคร ทั้งในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน การจำแนกตามสถานภาพด้านรายได้ ผู้ปกครองที่มี รายได้ต่ำกว่า 8,000 บาท รายได้ระหว่าง 8,001 – 12,000 บาท และมากกว่า 12,000 บาท มีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดเทศบาล จังหวัดสมุทรสาคร ทั้งในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

สุชาติ ดันติมาลา (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารงานของโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี วัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานของโรงเรียน ตามภาระในการบริหารงานจัดการศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี 2) เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานของโรงเรียน ตามภาระในการบริหารงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี ประชากร เป็นผู้บริหาร โรงเรียนที่บริหารงานการจัดการศึกษาปฐมวัย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสระบุรี ปีการศึกษา 2537 จำนวน 297 คน เครื่องที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ผลการวิจัยปรากฏว่า 1) ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติงานทั้ง 6 งาน ในระดับปานกลาง และมาก โดยระดับมาก ได้แก่ การสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมฝึกอบรม สัมมนาทางวิชาการ การเสริมสร้างให้ครูมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน การบริการอาหารเสริมสำหรับนักเรียน การให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์ การจัดสถานที่เล่นกลางแจ้ง การอาศัยความร่วมมือของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียน ในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน 2) ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาระดับน้อย และไม่มีปัญหาในการบริหารงานทั้ง 6 งาน

เดือนเพ็ญ เปรมจิตร (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความคาดหวังของผู้ปกครอง เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี จากกลุ่มประชากรเป็นผู้ปกครองนักเรียนปฐมวัยของโรงเรียนประถมศึกษา ปีการศึกษา 2539 จำนวน 396 คน ผลการวิจัยพบว่าผู้ปกครองคาดหวังให้ โรงเรียนจัดหลักสูตร เน้นการเตรียมความพร้อม และส่งเสริมการร้องเพลงและรำไทย ครูควร

ให้การบ้านและการอ่านทุกชั้น จัดศูนย์หนังสือในห้องเรียน มีการวัดผลระหว่างเรียนโดยใช้แบบทดสอบและการสังเกตรายงานผลการเรียน 1 ครั้ง ครูผู้สอนควรเป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31-40 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ผ่านการอบรมด้านปฐมวัยมาแล้ว พุดจาสุภาพ รักเด็ก อาคารเรียนควรเป็นอาคารชั้นเรียน ห้องเรียนควรเป็นพื้นไม้ บริเวณโรงเรียนสะอาดเรียบร้อย มีสนามเด็กเล่น โต๊ะเก้าอี้ ทำด้วยวัสดุที่พาเคลื่อนย้ายง่ายจัดให้หลายๆ รูปแบบ สื่อการสอนควรเครื่องรับโทรทัศน์ การติดต่อกับผู้ปกครองควรติดต่อทางวาจาจะมีการประชุมผู้ปกครองปีละครั้ง ความเห็นของผู้ปกครอง นำมาเป็นแนวในการจัดการเรียนการสอน เด็กควรนอนวันละ 1-2 ชั่วโมง

สมพร ทิตาพร (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียน เอกชนในกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ และปัญหาอุปสรรคในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมุ่งศึกษาในด้านแนวทางการจัดประสบการณ์และกิจกรรมการเรียนการสอน การนิเทศการศึกษาและการพัฒนาบุคลากร การจัดสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอน การอำนวยความสะดวกและบริการอื่นๆ และการประเมินผล ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ก็คือ ผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2537 จำนวน 375 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบในด้านสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชนมีลักษณะดังนี้

1. การจัดประสบการณ์ และกิจกรรมการเรียนการสอนส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนานักเรียนทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา
2. การนิเทศการศึกษาและการพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารส่วนใหญ่ได้มีการเพิ่มพูนความรู้กับครูผู้สอน โดยสนับสนุนให้ครูผู้สอนได้เข้ารับการอบรม
3. สื่อการเรียนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่ จัดสรรงบประมาณไว้สำหรับซื้อวัสดุสำเร็จรูปอุปกรณ์ที่ทำได้ยาก
4. การจัดสภาพแวดล้อม ผู้บริหาร โรงเรียนได้จัดสภาพแวดล้อมให้สะอาด ถูกสุขลักษณะ มีแสงสว่างเพียงพอ และอากาศถ่ายเท ได้สะดวก
5. การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการอื่นๆ ได้มีการจัดบริการอาหารว่าง นม และอาหารกลางวันถูกต้องตามหลักโภชนาการและในส่วนของปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษา พบว่า
 - 1) ในด้านการจัดประสบการณ์และกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ครูส่วนใหญ่ไม่เปลี่ยนพฤติกรรมการสอนหลังจากการอบรมหรือการประชุม

2) การนิเทศ และการพัฒนาบุคลากรส่วนใหญ่ครูผู้สอนมีจำนวนจำกัด จึงไม่ค่อยได้รับการสนับสนุนให้เข้ารับการอบรมเท่าที่ควร

3) ด้านสื่อการเรียนการสอน ส่วนใหญ่ครูขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการคัดแปลงเศษวัสดุมาใช้ทำสื่อการเรียนการสอน

4) โรงเรียนขาดบุคลากรที่จะวางแผนการอำนวยความสะดวกและจัดบริการอื่นๆ

5) ในการจัดสภาพแวดล้อมปัญหา คือ สนามเด็กเล่นและอุปกรณ์การเล่นมีไม่เพียงพอ

6) อุปสรรคในด้านการประเมินผล คือ ไม่มีผู้ชำนาญการประเมินผลเป็นผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงาน

นิสวณิ ผลธัญญา (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดการเรียนการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มประชากร คือ ผู้บริหาร โรงเรียนระดับปฐมวัย จำนวน 20 คน และครูจำนวน 160 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และมีขอบเขตการวิจัยตามองค์ประกอบ การรับรองมาตรฐานการศึกษาของคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ในด้านการปฏิบัติงานที่พบว่ามีมากที่สุด คือ ด้านอาคารสถานที่ เพราะเป็นส่วนดึงดูดความสนใจของผู้ปกครองเป็นอันดับแรก ส่วนการปฏิบัติงานในระดับมาก คือ ด้านปรัชญา และแนวนโยบายของโรงเรียน ด้านการเรียนการสอน ด้านกิจการนักเรียน ด้านบุคลากร ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน และด้านประสิทธิผลของโรงเรียน ได้มีการจัดบริการน้ำดื่มและอาหารที่ถูกสุขลักษณะ มีการจัดทำทะเบียนประวัติบุคลากรและการบรรจุแต่งตั้งบุคลากรเข้าปฏิบัติงานแต่ละตำแหน่ง จัดทำโครงการกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชนและจัดกิจกรรมที่สร้างเสริมให้โรงเรียนเป็นที่ยอมรับของชุมชน รวมทั้งส่งเสริมให้นักเรียนมีพัฒนาการในทุกด้าน ส่วนการปฏิบัติงานที่ปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด คือ ด้านธุรการการเงิน

ส่วนปัญหาในการบริหารงานที่พบในมุมมองของผู้บริหารและครูคือ วัสดุอุปกรณ์การสอนไม่เพียงพอ ไม่สามารถจัดทำสื่อการสอนได้ตามแผนการจัดประสบการณ์ ขาดความร่วมมือ ขาดบุคลากร ในการทำกิจกรรม ขาดการป้องกันอุบัติเหตุ การจัดบริการอาหารยังไม่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ มีปัญหาในการสรรหาครูที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่ง การจัดสวัสดิการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจยังมีอยู่น้อย ขาดความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมาย ในด้านอาคารสถานที่โรงเรียนระบุว่า สถานที่ไม่กว้างขวางเพียงพอ สำหรับการจัดกิจกรรมต่างๆ ด้านการบริหารงานธุรการ การจัดเก็บเอกสาร สารบรรณไม่เป็นระบบระเบียบ ขาด

บุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่โดยเฉพาะและในด้านความสัมพันธ์กับชุมชน พบปัญหาในการสร้างความเข้าใจกับ ผู้ปกครองถึงแนวการจัดประสบการณ์ที่ผู้ปกครองมุ่งเน้นการอ่านออกเขียนได้มากกว่า การเตรียมความพร้อม

วิชุลดา งามปลอด (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาโรงเรียนปฐมวัยเอกชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากกลุ่มตัวอย่างผู้ปกครองจำนวน 256 คน และการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองมีความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย โดย 1) ด้านการจัดประสบการณ์และกิจกรรมการเรียนการสอน คาดหวังให้เน้นการเตรียมความพร้อมเพื่อการเรียนต่อในระดับประถมศึกษา โดยเสริมให้กล้าแสดงออกและมีทักษะในการติดต่อกับผู้อื่น การให้การบ้านควรให้ทุกวันเป็นการคิดตัวเลข คิดพยัญชนะ เสริมทักษะทางคณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ เน้นคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต 2) ด้านครูผู้สอนคาดหวังให้ครูเอาใจใส่ต่อเด็กมีความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก กรณีที่เด็กมีปัญหาด้านการเรียน ครูควรเชิญผู้ปกครองมาพบเพื่อหาแนวทางช่วยเหลือนักเรียน ระดับการศึกษาของครูไม่จำเป็นต้ององสาขาปฐมวัย แต่มีความสามารถสอนได้หรือผ่านการอบรมด้านปฐมวัย และเมื่อเด็กเลื่อนชั้น ควรให้ครูคนใหม่ๆ ประจำชั้น 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน คาดหวังให้ใช้สื่อประเภทเสริมความพร้อมทางคณิตศาสตร์และกิจกรรมอื่น โรงเรียนควรจัดหาสื่อเองมากกว่าที่จะให้ผู้ปกครองช่วยเหลือ และสื่อที่ใช้ควรเป็นสื่อที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กนักเรียน 4) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม คาดหวังให้มีห้องเรียนที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ อากาศถ่ายเทสะดวก มีเครื่องเล่นสนามไว้ในที่ที่เหมาะสม 5) ด้านการอำนวยความสะดวกและบริการอื่นๆ คาดหวังให้มีการจัดบริการอาหารว่างและอาหารกลางวันให้ถูกต้องตามหลักโภชนาการ อาคารเรียนปฐมวัย ควรเป็นเอกเทศแยกจากอาคารอื่น โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าร่วมชมกิจกรรมของนักเรียน 6) ด้านการประเมินผลคาดหวังให้ทำการประเมินผลเดือนละครั้ง โดยใช้วิธีการตรวจผลงานเด็กและการสังเกตและนำเอาผลการประเมินไปพัฒนาเด็กให้ดีขึ้น

นิตยา วัชรมุติก (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานโรงเรียนอนุบาลที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนอนุบาลเอกชนจำนวน 300 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก การบริหารงานโรงเรียนอนุบาล 6 ด้าน ได้แก่ งานวิชาการ งานบุคคล งานธุรการและการเงิน งานกิจการนักเรียน งานอาคารสถานที่ และงานสัมพันธ์ชุมชน 2) ความพึง

พอใจของผู้ปกครองนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 3) การบริหารงาน โรงเรียนอนุบาลส่งผล ต่อความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน อำเภอ เมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 สามารถอธิบายความผันแปรได้ ร้อยละ 47.50

จิตา เกือบทอง (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มี ต่อคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนเอกชนระดับอนุบาล อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช วัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อคุณภาพการศึกษาโรงเรียน อนุบาลเอกชน ระดับอนุบาล อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็น ของผู้ปกครองที่มีต่อคุณภาพการศึกษาโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาล อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช จำแนกตามวุฒิการศึกษาและอาชีพของผู้ปกครอง 3) เพื่อทราบปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของผู้ปกครองในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาล อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนเอกชน ระดับอนุบาล อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 354 คน เครื่องมือที่ ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า และแบบสอบถามปลายเปิด ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อคุณภาพการศึกษาโรงเรียนเอกชนระดับ อนุบาล อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชในภาพรวมอยู่ในระดับมากมีเพียงด้านหลักสูตรและ กระบวนการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครอง ที่มีต่อคุณภาพการศึกษาจำแนกตามวุฒิทางการศึกษาและอาชีพของผู้ปกครอง 2.1) ผลการ เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อคุณภาพการศึกษาจำแนกตามวุฒิทางการศึกษาของ ผู้ปกครองพบว่า ผู้ปกครองที่มีคุณวุฒิทางการศึกษต่างกันมีกระบวนการเรียนการสอนและด้าน สัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน โดยผู้ปกครองที่มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีความคิดเห็นสูงกว่า ผู้ปกครองที่มีคุณวุฒิต่ำกว่าระดับปริญญาตรีส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน 2.2) ผลการเปรียบเทียบ ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อคุณภาพการศึกษาจำแนกตามอาชีพของผู้ปกครองพบว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการศึกษาไม่แตกต่างกัน

พิจญา ลิ้มเกียรติไพบูลย์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “ทัศนนะของผู้ปกครองต่อการ จัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลอรณิชา” วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อการศึกษา 1) ความคิดเห็น ของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย อรณิชา 2) เหตุผลที่ผู้ปกครองตัดสินใจส่งบุตร หลานเข้าโรงเรียนอนุบาลอรณิชา 3) แนวคิดของผู้ปกครองเกี่ยวกับการศึกษาภายใต้ภาวะวิกฤต เศรษฐกิจของไทยในปัจจุบันและ 4) ลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้ปกครองที่มาใช้บริการโรงเรียนกลุ่ม

ประชากรในการวิจัยเป็นผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนอนุบาลอรัญญา จบปีการศึกษา 2540 จำนวน 50 คน และผู้ปกครองที่นักเรียนที่กำลังศึกษาจำนวน 150 คน รวมทั้งสิ้น 200 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ผลการวิจัยด้านแนวคิดของผู้ปกครองเกี่ยวกับการศึกษาภายใต้ภาวะวิกฤติเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบันพบว่า ในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ ผู้ปกครองส่วนใหญ่เปลี่ยนแนวคิด โดยเลือกโรงเรียนที่มีค่าทอมเหมาะสมกับรายได้ของผู้ปกครองเป็นอันดับหนึ่ง ส่วนโรงเรียนใกล้บ้านเป็นอันดับสอง นอกจากนี้ยังเห็นว่า ไม่ควรเปิดสอนคนตรีสากลในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ

สุริย์ มุสิกะ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนปฐมวัยเอกชน ในกรุงเทพมหานคร วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนปฐมวัยเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ประชากรที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ เป็นผู้บริหาร โรงเรียนปฐมวัยเอกชน ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 414 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนปฐมวัยเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ นโยบายการขยายชั้นเรียนของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2540 ราคาของที่ดินมีราคาแพง ไม่สามารถขยายพื้นที่โรงเรียนได้ การเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนจากผู้ปกครองไม่ตรงตามกำหนด

สุวรรณา สะแหละ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 379 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 6 ด้าน และเมื่อเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ย ความพึงพอใจจากสูงสุดไปต่ำสุด ได้ดังนี้ คือ ด้านครูผู้สอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการบริการนักเรียน ด้านสื่อการเรียนการสอนและด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี กับปริญญาตรีขึ้นไป จำแนกตามอาชีพ รับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัทและอาชีพอิสระ ปรากฏว่าทั้งภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกันทั้งวุฒิการศึกษาและอาชีพแต่เมื่อจำแนกตามระดับชั้นเรียนของนักเรียนปรากฏว่าทั้งภาพรวมและรายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านครูผู้สอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านสื่อการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ปกครองของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1

แตกต่างกันผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ทั้งภาพรวมและรายด้านทั้ง 3 ด้าน ส่วนอีก 3 ด้านไม่แตกต่างกันที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

จากการศึกษางานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับจัดการศึกษาระดับปฐมวัยและการบริหารงานระดับปฐมวัยในโรงเรียนที่ต่างสังกัดกัน ทำให้ทราบว่าการศึกษาในระดับปฐมวัยเป็นการปูพื้นฐานชีวิตที่ดีให้แก่ทรัพยากรมนุษย์ตั้งแต่ระยะต้นของชีวิต ให้ได้รับโอกาสในการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม และเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา ผู้บริหาร โรงเรียนมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษา ต้องมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างแท้จริง ผู้วิจัยแต่ละรายได้ศึกษาในแนวทางเดียวกัน และแตกต่างกัน ซึ่งจะช่วยให้เป็นแนวทางในการวิจารณ์ และเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป แต่อย่างไรก็ตามการบริหารงานระดับปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วยการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานกิจการนักเรียน การบริหารงานบุคลากร การบริหารงานธุรการ การเงิน และพัสดุ การบริหารงานอาคารสถานที่ และการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จึงเป็นแนวทางที่ช่วยในการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป (พวงผกา จิตติยศรา 2543 : 31)

งานวิจัยต่างประเทศ

ไวท์บู้ค (สุพจน์ สรนารายณ์ 2548 : 59 ; อ้างอิงมาจาก Whitebook 1993 : 331) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ได้แสดงผลการวิจัยในเรื่องของการจัดบริการเด็กในสหรัฐอเมริกา โดยมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพการจัดศูนย์และการบริหารงาน 2 ประเด็น คือ ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราเงินเดือน และประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากร พบว่า อัตราเงินเดือนของครูมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการสอนและการจัดการสภาพแวดล้อมในห้องเรียน นอกจากนี้ ในการเปรียบเทียบสถานภาพของผู้จัดบริการระหว่างศูนย์เด็กที่จัดขึ้นเพื่อผลกำไร กับศูนย์ที่เป็นการจัดแบบการกุศลพบว่า มีความแตกต่างกันในเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมในการบริหารงานให้กับบุคลากร โดยศูนย์บริการดูแลเด็กปฐมวัยที่จัดตั้งเพื่อต้องการผลกำไร มีบรรยากาศในการทำงานที่แย่กว่า การจ่ายเงินเดือนนั้นก็ต่ำกว่าแต่ว่ามีอัตราส่วนระหว่างครูกับนักเรียนสูงกว่าศูนย์ที่จัด ในลักษณะไม่มุ่งหวังผลกำไร

สตรีมเมล เบนสัน และ โปเวล (สุพจน์ สรนารายณ์ 2548 : 59 ; อ้างอิงมาจาก Stremmel Benson and Powell 1993) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารความพึงพอใจในการทำงาน ความรู้สึกเหนื่อยล้าทางอารมณ์ (Emotion Exhaustion) ของบุคลากร ผู้บริหาร ครู และครูผู้ช่วย ซึ่งปฏิบัติงานในศูนย์เด็กเล็ก โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเหนื่อยล้าทางอารมณ์ ความพึงพอใจในการทำงาน การสื่อสารภายในหน่วยงาน และสถานภาพของผู้บริหาร ครู และครูผู้ช่วย กลุ่มประชากร คือ ผู้บริหารจำนวน 108 คน ครู 316 คน และครูผู้ช่วย จำนวน 120 คน จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าความพึงพอใจในการทำงานและสภาพการปฏิบัติงานส่งผลในทางกลับกัน

กับความรู้สึกเหนื่อยล้า ท้อแท้ของผู้ที่ทำงานในศูนย์เด็กเล็ก และการสื่อสารระหว่างกัน โดยเฉพาะการจัดการประชุม ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและการพัฒนาตนเอง ส่งผลโดยตรงในการทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน และส่งผลโดยอ้อมต่อการลดภาวะความท้อแท้ในการปฏิบัติงาน

คีน และคาซานานด์ (สุพจน์ สรรณารายณ์ 2548 : 59 ; อ้างอิงมาจาก Dunn and Dasanand 1995) ได้ศึกษาทัศนคติและความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนอนุบาลเอกชน โดยใช้แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนอนุบาลเอกชน โดยใช้แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนอนุบาลเอกชน ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 40 คน พบว่า ผู้ปกครองมีความคาดหวังให้โรงเรียนอนุบาลเอกชนจัดการสอนเน้นความรู้ด้านวิชาการ โดยในด้านการเตรียมความพร้อมต้องการให้โรงเรียนจัดให้ในระดับกลาง

สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศนั้นสรุปได้ว่า รูปแบบของการจัดศูนย์เด็กเล็ก เช่น การจัดแบบหวังผลกำไรหรือจัดแบบการกุศลนั้น (Profit of Non-Profit Center) มีผลกระทบต่อการจัดสภาพแวดล้อมและอัตราเงินเดือนครู การจัดงบประมาณในเรื่องของการลงทุนในการจัดการศึกษาก็มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา และอัตราเงินเดือนครูมีส่วนสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูเช่นกัน สำหรับการสื่อสารภายในองค์กร พบว่า การจัดประชุมครูอย่างสม่ำเสมอจะช่วยสร้างความพึงพอใจในการทำงานลดความรู้สึกท้อแท้เหนื่อยล้า ซึ่งส่งผลโดยอ้อมต่อคุณภาพในการปฏิบัติ จากการวิจัยจะเห็นว่ารูปแบบและระบบของการบริหารงานของศูนย์ส่งผลกระทบ โดยตรงต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และส่งผลโดยอ้อมกับพัฒนาการของเด็ก ซึ่งข้อสรุปนี้ตรงกับบทวิเคราะห์งานวิจัยของฮามส์ (สุพจน์ สรรณารายณ์ 2548 : 60 ; อ้างอิงมาจาก Harnes 1933 : 477-518) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าบริบทของโรงเรียน (Education Context) เช่น การบริหาร ก็เป็นปัจจัยสำคัญต่อคุณภาพและความสำเร็จของการจัดบริการ (สถิลลดา ทศานนท์ 2521 : 73)